

REVISTA PEDAGOGICĂ

INȘTIINȚĂRI

I. Persoanele cari primesc această revistă sunt rugate să binevoiască a plăti abonamentul care e de lei 7 pentru partea pedagogică, de lei 8 pentru cea literară, de lei 14 pentru ambele părți, iar pentru corpul didactic rural 12 lei și pentru elevii normalişti lei 6 anual.

II. Orce privește Redacția și Administrația revistei se va adresa subsemnatului.

ENIŪ-BĂLTEANU
București, Calea Moșilor 138

PEDAGOGIA LUI PLATON

Platon afirmă, că educațiunea este un fel de conducere a tinerimii în modul de viață, care corespunde legilor. Prin educațiune introducem pre tineri în moravuri și principii, pe cari dînșii măi târziu, când vor deveni maturi, le vor găsi de raționale și le vor urma de bună voe.

Procesul educațiunii în pedagogia platonică este următorul :

a) De la anul 1—3 se pune măi mare pond pe *scutirea și dezvoltarea corpului*. Toate organele trebuie considerate deopotrivă, fiind-că creșterea întâia este principală. Tractarea măgulitoare, desmerdarea și gingășia preste măsură îi face pre copii moroși, obstinați și sensibili; din contră prin silă și asprime ei devin servili, timizi și neabili în purtare. Cu deosebire trebuie a-i scuti pe copii de dureri, de închipuiri îngrozitoare și de toate dispozițiile tenebroase, pentru-ca să se poată stabili în dînșii blândetea, seninătatea și trezvia. Prin scutirea de afecte atât corpul cât și spiritul se întărește și se desvoaltă măi liber.

b) De la anul 3—6 mijloacele educațiunii sunt : *jocul și narațiunile*.

Jocul și jucăriile preste tot pot fi de mare folos pentru educațiune, dacă le întogmim ast-fel, în cât prin ele să se desvoalte aplecările copilului în o *direcțiune firmă spre oare-care ocupațiune specială a vieții practice*. Inșă pentru a putea forma un caracter constant, este bine, ca jocurile să nu se schimbe prea des, ci să rămână unele și aceleași sub toată durata copilăriei. La jocuri trebuie să domine ordine și regulă, fiind-că numai așa vor putea copiii să devină cetățeni supuși legilor. Așa dar în *pedagogia platonică jocul este considerat ca un mijloc universal al educațiunii*. Eată ideea lui Fröbel!

Narațiunile formează momentul prim al culturii musicale. Din mitologie vom enara numai povești de acelea, cari prezentă divinitatea așa precum ea într'adevăr este.

În etatea copilăriei educațiunea morală se razimă pe autoritatea educătorului. Rușinea și sentimentul de onoare trebuie să le dezvoltăm în copii cât mai de timpuriu. Pre fetele trebuie a le educa întocmai ca pe băieți, însă de la al 6-lea an în sus sexele trebuie să se separe.

c) De la anul 7—10 mijlocul principal al educațiunii este : *ginnastica*.

Dintre deprinderile ginnastice cele simple sunt mai bune, fiind-că scopul nu poate fi forța brută, ci mai mult abilitatea și curagiul.

d) De la anul 10—13 copiii învață : *citire și scriere*. Aci se procede de la cunoașterea obiectelor prin vedere și auz, pentru ca să se evite orî-ce confușiune.

e) De la anul 14—16 educațiunea trece în o fasă superioară și mijloacele ei sunt : *poesia și musica*. Poesiile, cari nu contribuiesc la religiozitate, sunt escluse. Musica își va face de scop imitarea binelui și frumosului, iar nu numai plăcerea trecătoare.

f) De la anul 16—18 urmează : *matematica și astronomia*. Acestor cunoștințe Platon le atribue o valoare mare. Ele aū de scop a pregăti mintea tinerilor pentru *dialectică*, care ne conduce la cunoașterea ideilor, adică la adevărata știință. El de observat însă, că și aici neștiința nu este răul cel mai mare, ci cu mult mai păgubitoare e știința superficială și moravurile rele. Decî nu e bine a împovăra pe tineri cu prea multe cunoștințe, ci trebuie a-î deda la cugetare temeinică și la folosirea rațională a timpului. La învățarea acestor obiecte, zice Platon, ne putem ușor convinge, că toată cunoașterea este numai o simplă aducere-aminte. El încă admite preexistența spiritului.

g) De la anul 18—20 urmează : *exercițiile militare*.

h) După al 20-lea an tinerii cei talentați se vor dedica pentru știință, cu care apoi se vor ocupa până la anul al 30-lea, iar cei curagioși și tari se vor pregăti pentru cariera militară. La anul al 30-lea se face a doua alegere : cei puțin talentați

se vor aplica la funcțiunii inferioare, pe când ceil'alți se vor deprinde cu dialectica și vor primi oficii superioare până la anul al 50-lea. De la anul al 50-lea în sus bărbații se vor ocupa cu meditațiunii filosofice, în deosebire cu idea binelui, și se vor primi între guvernatori, cari conduc toate afacerile statului.

Platon consideră numai cele două clase superioare ale societății, iar pe celelalte le esclude de la educațiune.

În fine Platon cere, ca prin întreaga educațiune să se desvoute în oameni *sentimentul de dreptate*, care îl apropie pe om de Dumnezeu!

Din Istoria pedagogiei de Dr. P. Pipos.

O VOCE REFORMATORICE

PE

TERENUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI RELIGIOS

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De un timp încoace o reformă serioasă, chiar febrilă în învățămînt, a început a se pune în discuție și din partea autorității școlare și din partea lumii profane. Reorganizarea internă și externă a școlii, anii de studiu, materia de învățămînt, formarea corpului didactic, mobilierul didactic etc., etc., potrivite toate progresului imens ce a făcut pedagogia în timpul din urmă, iată parola zilei! Mai ales premenirea materiei de învățat, care apasă ca un Alp, desvoltarea vieții spirituală a elevilor, și potrivirea ei cu gradul de pricepere a acestora, — se impune cu mare necesitate și urgență, în vederea surmenajului din programele actuale.

Ne pare mult bine, că, pe când vedem voci autorizate ridicându-se și propunînd reforme sănătoase în alți ramii de învățămînt, și studiul religiunii, în fața indiferenței generale, și prin urmare uitat de lume, și-a aflat un om, care cu vederi progresiste și la lumina psihologiei pedagogice, încearcă reforma dorită, într-o carte acum de curînd apărută.

Este vorba de «*Metodica specială a studiului religiunii*» de părintele Simeon Popescu. București, 1892.

Cartea cuprinde 266 pag. întreg materialul, din religione pentru scoalele primare și cele normale. Este împărțită în 2 părți: Partea I «Teoria», și Partea II «Practica» studiului religiunii. În Partea I tratează materialul *Istoric*, cel *psicologic-practic* și cel *teoretic-speculativ*. În Partea II tratează: parte în lecțiuni formale, parte în schițe: istorisirii despre lucrări religioase și morale, tipuri caracteristice din viața religioasă și morală.

Adânc convins despre marea importanță a acestei cărți în viața noastră scolară și socială, vom reproduce unele părți din tr'insa, în credință că facem cel mai bun serviciu d-lor învățătorii și institutorii—pentru predarea rațională și ușoară a religiei în scoale.

Iată, cum își motivează d. autor lucrarea d-sale în «Prologul» cărții sale:

«Purcezând din greșita părere că cel ce știe mai multe rugăciuni este mai bun creștin: s'a crezut că nu se pot da «băiatului destul de timpuriu și destul de multe rugăciuni spre memorisare. De aceea s'a'u grăbit ca îndată ce a intrat elevul în școală, în decursul celui dintâi semestru, să se «îndoape cu toate rugăciunile din «Bucoavna», fără considerare că oare elevul pricepe ceva din acelea sau nu. Scopul este ca elevul să învețe rugăciuni. Acest scop se și ajunge, «dar numai acesta. Inima elevului rămâne rece la recitarea acestor rugăciuni, pentru că el nu le înțelege; și pe acele, «pe cari, în urma unor explicații acomodată, le-ar putea înțelege, nu le poate, fiind-că nu i se explică, fiind-că învățătorul «parte nu dispune de timp, parte nu este destoinic a-și explica aceste rugăciuni. Pentru învățător este destul dacă elevii la «examen pot recita rugăciunile prescrise. Insumă am avut ocaziunea a mă convinge la esamenele unora din scoalele cele «mai bune ale Arhidiecesei, că elevii știu recita în chor toate rugăciunile din «Bucoavnă», dar luându-și unul câte unul, și

«punându-î să reciteze una sau altă rugăciune, sau să spună
«înțelesul ei, elevul a rămas mut. Dacă acesta este rezultatul
«la școale de cele mai bune, care va fi la majoritatea școale-
«lor noastre ?

«Timpul cel mai prețios din viața școlară, începutul, putem
«cu drept cuvânt constata, că este pierdut. Elevul înaintează
«cu un gol în inimă, iar în minte cu un șir de cuvinte ne-
«înțelese.

«Abia a ajuns nenorocitul elev să știe citi cu mare greu,
«și i se și impune aceea ce poate fi mai urâcios pentru un
«copil : învățarea de rost — din Istoria biblică.

«*Istoria biblică se dă în mâna băiatului după 4 sau 5 luni*
«de zile de la prima lui intrare în școală !! In cele mai multe
«cazuri vedem pe învățătorul, care nu învățase nici un metod,
«ținându-se strict de carte, și silind pe nefericitul școlar să i-o
«reciteze. Elevul, de frica pedepsei, se supune torturii spiri-
«tuale, dar fără ca din această tortură să se aleagă cu alta,
«de cât cu ura în contra instrumentului de tortură, în contra
«cărții de religione.

«Așa merge cl. II și III. Clasele acestea însă sunt numai
«începutul durerilor pentru școlar. Grosul acestora îl așteaptă
«în cl. IV.

«Elevul trebuie să învețe dogmatica și etica din Catechism
«în două edițiuni, în un *Catechism mic din 1774* (!) și unul
«bogat, căci altmintea n'are credință, n'are moralitate. Cre-
«dinta însă ce i se propune în acest Catechism este departe
«d'a face pe elev «bine-credincios», și moralul ce-l memori-
«sează, rămâne literă moartă.

«Trecând în gimnasiu, ca o dovadă că aceea ce s'a învățat
«în școalele primare a evaporat, se repetă același material în
«4 ani de zile, ca după 2 ani să se schimbe cu altă carte de
«dogmatică și morală : «*Mărturisirea ortodoxă*», tot atât de
«puțin pedagogică ca și Catechismele.

«Prin urmare, în opt ani, fără întrerumpere gimnasiaștii
«noștri învață dogmatică și morală. După timpul studiului mai

«că s'ar aștepta de la dinșii ca să fie doctori în teologie și
«programa pentru licee și presupune aceasta, de oare-ce din
«cl. V în sus, nu se mai face religiunea. În faptă însă cei
«mai mulți absolvenți de ori-ce grad, n'au nici cele mai ele-
«mentare cunoștințe despre credința bisericeii de care se țin.
«Ei n'au, pentru că nici odată n'au învățat ca să știe și în
«viitor, pentru că nici odată n'au înțeles aceea ce au învățat.

«Dacă numai aceasta ar fi rezultatul torturii spirituale, la
«care supunem pe pruncii noștri pe contul Religiunii, încă
«tot ne-am putea plânge numai că aceea, că tortura a fost
«zadarnică. Dar fiind-că această tortură s'a făcut și se face
«asupra generațiunii tinere pe contul Religiunii, păcatul acesta
«se răsbună amar în această generațiune tot prin Religiune.
«Căci sila aceasta, ce se face asupra spiritului elevului, este
«natural să întimpine rezistență, care se manifestă mai întâi
«în neplăcere către studiul Religiunii, cu timpul trece în des-
«gust și mai pe urmă se prefacă în ură formală. Ura aceasta
»în contra studiului Religiunii nu se mărginește numai la
«timpul școlăii. Ea își are influențele ei asupra întregii vieții.
«Căci din ea se naște indiferentismul religios.

«Nici aici însă nu se oprește răsbunarea păcatului, ce-l facem
«cu școlarii. Este o parte a răsbunării, care are urmări și mai
«triste. Elevul, fiind-că n'a înțeles nici odată ceva din lungul
«și latul său studiu teologic, ajungând la maturitate, este na-
«tural să vină la convingerea că acel studiu în faptă n'are
«nici un înțeles; că prin urmare toată credința este o nebu-
«nie, și susținătorii și propagatorii ei sunt niște speculanți,
«cari trăesc din măestria d'a îmbêta cu apă rece pe cei naivi.

«Ireligiositatea de o parte și disprețul preoțimii de altă parte,
«iată fructul studiului Religiunii în școlăile noastre. Cel ce
«dorește dovezi n'are de cât să privească la simidoctiile noștri
«din toate părțile societății.

«Fiind că am amintit de preoțime, ca să nu mi se zică că
«vorbesc din interes de castă, observ: factorul principal din
«viața poporului nostru este preoțimea. Pierzându-și ea vaza,

«unde mai poate fi vorba de disciplină la Români, de disciplină, care este sufletul popoarelor în grele împrejurări. A face ca preoțimea să-și piardă autoritatea sa înaintea poporului, înseamnă a demoraliza poporul, în întregul înțeles al cuvântului, a-î pregăti perirea».

«Recunoscând cauza răului, care crește pe zi ce merge, nu-măi voința sinceră să nu lipsească, răul se poate de o dată împiedeca în progresare, și cu timpul stirpi».

Piedecă mi se pare a fi luarea învățămîntului religionar de sub fireasca conducere a Bisericeii și punerea lui în deliberațiunea profanilor și așa nu tocmai versați în ale învățămîntului religionar și, conform spiritului timpului, nu tocmai conduși de înalte sentimente religioase, o piedecă indirectă mi se pare mie când Statul, luând asuprași cauza învățămîntului, a lipsit Studiul Religiei de influența bine-făcătoare a Pedagogiei, pe care însă indirect o-a revărsat cu îmbelșugare asupra celor lalte ramuri de învățămînt.

Lăsat deci în voia sorții, tractat ca obiect tehnic alături de gimnastica, caligrafia, cantul și desemnul, era firesc lucru ca Studiul Religiei să rămână în păraginire, și atât materialul cât și metoda în școlile primare să fie lăsat la discrețiunea învățătorilor și a cărților de citire; iar în școlile secundare abia tolerat, ca de mărturie în cele d'întâi patru clase, pare că, de sine înțeles, fără un plan bine cumpănit.

Ast-fel dar, se pare a fi lucru firesc, ca, pe când ne mândrim cu progresul realizat pe terenul profan, să recunoaștem, că nimeni altul de cât împrejurările, în care am trăit, ne-au împiedecat d'a realiza acelaș progres și pe terenul religionar, și să nu facem responsabili pe cei nevinovați pentru relele, ce provin din defectuositatea acestui învățămînt».

După acestea și asemenea reflecțiuni, autorul intră de a dreptul în materie, încercându-se, pe tot locul, a deschide o noă cale, și a pune în vederea celor interesați o parte de *materie*

de tot noă, parte materie necunoscută, dar premenită și augmentată la luminile Pedagogiei științifice.

«Scopul studiului religiunii în scoalele primare și secundare este, «zice autorul», a pregăti pe elevi, ca din ei să se desvolte cu timpul : a) oameni religioși și morali, b) creștini luminați.

Religiositatea și moralitatea nu se dobândesc prin învățarea de rost a doctrinelor creștine despre credință și moral; căci poate cine-va știe toate subtilitățile științei teologice, fără ca să fie și om religios și moral. Religiositatea și moralitatea se apropiază *numai prin deșteptarea, desvoltarea și întărirea sentimentului religios și moral înăscut*. Sentimentul religios și moral se deșteaptă și deșteptat se desvoltă numai prin *stimulare*. Iar stimularea sentimentului religios și moral se poate îndeplini numai prin *exemple din viața omenească*.

Aceste exemple nu pot fi de cât *lucrări*, cari să servească elevului ca modele de imitat. Ele pot fi prezentate elevului a) *direct* spre a le privi atunci când ele se sevârșesc, b) *indirect*, adică mijlocit prin istorisire, spre a și-le închipui elevul însuși.

Privirea la sevârșirea faptelor său a lucrărilor concrete este *intuițiunea directă, imediată* a lucrărilor. Infățișarea lucrărilor prin mijlocirea istorisirii, ne conduce la intuițiunea *indirectă* sau **mediată** a lucrărilor.

Intuițiunea mediată a lucrărilor se poate raporta saū la lucrări singuratice saū le câte un complex maī mare saū maī mic de lucrări singuratice, grupate într'una.

În cazul întâiū avem simple *istorisiri despre lucrări*; în cazul al doilea dobândim *tipuri caracteristice*, de sine înțeles, în toate casurile și împrejurările, din viața religioasă și morală.

Ast-fel dar exemplele acestea le-am putea înșira în trei grupe :

- a) lucrări concrete, intuite direct (imediat),
- b) lucrări concrete, intuite indirect (mediat),
- c) complecse de lucrări, intuite mediat ; saū :

1. *Intuițiunea* lucrărilor religioase și morale,
2. *Istorisirea* despre lucrări religioase și morale,
3. *Tipuri caracteristice* din viața religioasă și morală și *Istoria bisericească*.

Intuițiunea directă și indirectă a lucrărilor religioase și morale are menirea a *deștepta sentimentul religios și moral* și a pune basă la dezvoltarea lui; iar *Tipurile* caracteristice sunt chemate a *dezvolta* sentimentul și a pune temelie *caracterului religios și moral*, pe care Istoria bisericească are să-l *dezvolte și întărească*.

Materialul acesta *istoric* (Istorisiri, Tipuri și Istorie bisericească) poate să-și ajungă scopul cu deplin succes numai dacă alătura și în strânsă legătură cu el merge și *esercitarea* elevilor în practicarea religiosității. Această practicare ca o necesitate psihologică, saū, mai bine, ca un nutriment sufletesc atât pentru elev cât și pentru adult, se îndeplinește prin Rugăciune, Cântare, Frecuentarea Bisericii și Cetirea Bibliei. Ca material de învățămînt în Studiul Religiei ea s'ar putea numi material *psihologic-practic*.

Cu materialul de învățămînt istoric și psihologic-practic se poate ajunge însă numai partea primă din scopul Studiului Religiei.

Partea a doua a scopului, «*creștin luminat*», adevă să se pregătească elevul ca la eșirea din școală să fie în clar cu învățăturile de credință și moral ale bisericii sale și să fie conștient de drepturile și datorințele ce le are el, ca membru al bisericii, se poate ajunge iarăș cu deplin succes numai dacă, subsumându-se casurile concrete omogene din materialul istoric și psihologic-practic, se grupează în o sumă de precepte teoretice, cu respect atât la dogme și moral cât și la dreptul canonic. Materialul acesta, ast-fel subsumat în teorii, cari sunt mai mult de domeniul speculațiunilor teologice, s'ar putea numi *teoretic-speculativ*.

Ast-fel, avînd ca punct de mîncare și normativ *scopul* Studiului Religiei, după care, în școalele primare și secundare

materialul de învățămînt din acest studiu se grupează în istoric, psihologic-practic și teoretic-speculativ.

Vom expune, în cele următoare vederile autorului, grupate în jurul acestor trei momente, vederi ce ni se par juste din punct de vedere religios, și corecte din punct pedagogic.

I. MATERIALUL ISTORIC

Intuițiunea directă a lucrărilor religioase și morale.

Intuițiunea lucrărilor religioase și morale începe în casa părintească, unde cu puține excepțiuni se *deșteaptă* sentimentul religios și moral. Încă în cei dintâi ani ai copilului. Eșind copilul din casa părintească, intuițiunea directă continuă a influența asupra lui mai întâi în societatea în care se mișcă, prin exemplele ce le vede, și care îl impresionează, apoi în școală : prin rugăciune și cântare, prin ordine și curățenie și mai pre sus de toate prin conduita esemplară a Învățătorului, care toate îndeamnă pe elev spre imitare.

Dar lucrările religioase și morale din casa părintească atât dinainte cât și de pe timpul urmării la școală, cum și cele din societatea în care se mișcă elevul afară de școală, nu se pot discuta în special spre a se atrage atențiunea elevului asupra lor, ci se pot lua în considerare numai la anumite ocaziuni bine-venite și numai în mod general.

Prin urmare învățătorul ar fi necesitat a se mărgini la intuirea imediată a lucrărilor religioase și morale din viața școlară. Aceste lucrări nu sunt însă așa de bogate, ca din ele să se poată dezvolta sentimentul religios și moral în mod omilateral.

Din această cauză învățătorul are să recurgă la *intuițiuni mediate*.

Istorisiri despre lucrările religioase și morale

Spre nimic n'au copiii mai mare aplicare și plăcere ca spre istorisiri, spre povești.

Purcezând de la această aplicare a copiilor, ne va fi ușor a le face plăcut Studiul Religiei, dacă vom începe a-l preda în istorioare.

Conform scopului ce-l urmărim vom preda decî elevilor începătorî «Istoriisiri despre lucrări religioase și morale.»

Aceste istorisiri aũ asupra elevului aproape aceeaș influență, pe care o are intuițiunea imediată. Căci, dacă istorisirea espune cu evidență aceea-ce în un cas concret a făcut un om bun, elevul pătrunde cu ușurință partea cea bună a lucrării despre care i s'a istorisit și se îndeamnă la imitare.

Fiind chemarea învățătorului a face ca elevul să învețe a cugeta și lucra bine ; exemplele despre lucrări bune aũ cu mult mai multă valoare pentru cugetarea și determinarea spre lucrare a elevului, de cât cele carî descriu rēul.

Esemele despre lucrări rele (Cain, vinderea lui Iosif). fațã cu prunci, trebuesc chiar evitate cu îngrijire.

Valoarea acestor istorisiri atãrnã singur de la cuprins și formã. Este apoi cu totul indiferent cã aceea-ce se istorisește este o întimplare adevărată sau o ficțiune. În cazul din urmă însă, istorisirea trebuie să fie în privința probabilității mai pe sus de orî-ce îndoială, așa în cât elevul la nici un cas să nu poată sta în cumpenă despre realitatea celor istorisite.

Tot așa de indiferent este, mai cu seamă la început, dacă istorisirea e scoasă din Biblie sau din viața de toate zilele ; căci e vorba numai de stimularea sentimentului religios și moral. Ca model ne poate servi Christos cu parabolele sale, carî nu sunt scoase din T. v., ci sunt invențiuni proprii, conform scopului ce urmărea el. De sine se înțelege cã vom preferi istorisirile scoase din Biblie, dacă în Biblie vom afla istorisiri tot așa de bune ca și cele din viața practică.

La orî-ce întimplare însă învățătorul are să aleagă istorisiri, în care rolul de căpetenie îl aũ copii cam de etatea elevilor.

Aceste istorisiri îi interesează mult ca fiind luate din viața, din lumea lōr ; ei le înțeleg mai ușor și se îndeamnă la imitare ; pe când acele în carî rolurile le joacă oamenii în

vârstă, sunt pentru ei, în mare parte, ca din altă lume, și deci fără atracțiune spre imitare, căci prezentându-li-se acțiunii, pe care ei nu le pot imita, ei le ascultă numai ca povești, fără să se influențeze de ele, fără să le treacă prin minte că ar putea face și ei *ce și cum* au făcut aceia, despre care li s'a vorbit. ¹

V. Gr. Borgovanu.

DIDACTICA MAGNA ²

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICIANU

CAP. XXXII

Despre un adevărat regulament școlar.

8. *Ori ce fel de hârtie se poate întrebuița*; cu cât e însă mai curată și mai albă, cu atât se poate imprima mai bine. Așa și metoda aceasta poate să serviască tutulor inteligenților, totuși poate să ajute cu succes celor mai talentați.

9. *Literile de metal* au o frumoasă analogie cu cărțile de studiu. Și anume 1) *după cum literile trebuiesc întâi turnate, după aceea potrivite pentru întrebuițare înainte de a se începe tipărirea unei cărți*, tot așa și accesoriile acestei metode trebuiesc mai întâi procurate, înainte de a începe cu întrebuițarea ei.

10. E trebuință de o anumită proviziune de litere spre a fi îndestulătoare pentru lucrări; tot așa e trebuință de cărți și de mijloace de învățămînt, căci ar fi greu, vătămător, de a se începe o lucrare și prin

1 Urmează mai jos 2 lecțiuni practice asupra acestei materii.

2. Vezi numerile precedente ale acestei Reviste.

lipsă de mijloace să fie împedat de a continua dezvoltarea ei.

11. *O imprimerie complectă dispune de tot felul de litere, așa ca să nu se regrete nimic de ce ar avea trebuință.* Tot așa și cărțile noastre să coprindă tot ce e necesar pentru cultura complectă a spiritelor, ca ast-fel fie care să poată învăța prin asemenea mijloace, tot ce e demn de învățat.

12. *Literele pentru a fi tot-d'auna la îndemână să nu fie răspândite ici și colo, ci să fie așezate cu îngrijire în anumite cutii și despărțiri.* Tot așa și cărțile, aceea ce oferă spre învățare să nu fie în desordine, ci pe cât e posibil totul să fie împărțit esact în teme, după ani, luni, zile și ore

13. *Din cutii se iaă numai acele litere, cari se întrebuințează, cele-l-alte rămân neatinse.* Tot așa și cu cărțile. Să se pună la dispozițiunea copiilor numai acele cărți de care au trebuință în clasă, ca nu cumva să fie atrași de cele-l-alte și să se confuzioneze.

14. *In fine, după cum culegătorii au tot-d'auna la dispozițiune anumite linii cu ajutorul cărora formează din litere cuvinte, din cuvinte rânduri și din aceste coloane, ca să nu se abată nimic de la proporțiunea regulată,* tot așa să se pună la dispozițiunea educatorilor copiilor norme după care să se conducă în lucrările lor, adică să se compună pentru trebuința lor cărți instructive, din care să învețe cum și când să se trateze ceva, fără a face vre-o greșală.

15. Două feluri de cărți să se compună. *Cărți cu conținut real* pentru școlari și *conductorii* pentru învățători, ca să poată învăța, cum să se întrebuințeze materialul coprins în cele dântâi.

16. *Cuvîntul învățătorului l'am numit cerneala didactică.* Căci, după cum literile sub presă se imprimă pe hârtie, totuși lasă urme neînsemnate, cari dispar

mai în urmă, dacă însă se spoiesc cu cerneală, atunci procură imaginii clare și cari se pot șterge. *Tot așa e și cu aceea ce se oferă școlărilor din partea acelor învățători muți, — din partea cărților, — ce e în adevăr mut, întunecos și necomplet; dacă intervine însă și cuvântul învățătorului (care face ca totul să fie priceput după capacitatea școlărilor), atunci totul devine viu și se imprimă adânc spiritului, așa că numai atunci pricep școlarii ce au învățat și au conștiința de ce știu. Totuși, după cum se deosebește cerneala de tipar, de aceea de scris, căci nu e preparată cu apă, ci cu ulei (și acei cari voiesc să se recomande mai mult în arta tipografică întrebuintează ulei curat cu praf de cărbune), tot așa trebuie, ca și cuvântul învățătorului să pătrundă în spiritul școlărilor cu ajutorul unei metode simple și plăcute, — asemenea uleiului celui mai fin, — și în același timp să introducă și materia de învățat.*

17. *In fine, ceea ce e în imprimării presa, același lucru e în școală disciplina, care singură e în stare de a face ca fie-care școlar să primească cultura. După cum acolo, ori și ce hârtie spre a deveni carte trebuie să treacă pe sub presă, tot așa și acel care merge la școală, spre a se cultiva, trebuie să se supună disciplinei comune. Treptele ei sunt *ântăriu, o supraveghere continuă*. Căci, fiind că nimeni nu se poate încrede cu siguranță în silința și nevinovăția copiilor, (nu sunt oare urmașii lui Adam?), de aceea trebuie să 'i însoțiască tot-d'auna cu privirea, ori unde s'ar întoarce. *Al doilea, dojana* contra acelor, cari ies din ordine și să fie rechemăți imediat pe calea rațiunii și a supunerii. *In fine, pedeapsa* contra acelor, cari nu se supun avertismentelor. Totul însă cu precauțiune și spre nici un alt scop, de cât de a 'i deștepta și a 'i face dispuși de a executa toate cu supunere.*

18. Am zis încă, că se cer anumite lucrări și o anu-

mită procedare. Și aceasta vrea să o arăt în câte-va cuvinte.

19. *Câte exemplare trebuiesc dintr'o carte oare care, atâtea coale să se ia de o dată spre a le imprima cu acelaș text, cu aceleași litere. Și se va păstra acelaș număr de coale de la început până la sfârșitul cărții, fără adaos, fără scăzământ. Alt-fel unile exemplare ar fi incomplete.*

Tot așa cere și metoda noastră cu strictetă, că o serie de școlari să fie instruită numai de un învățator și după anumite reguli, ca ea să poată fi instruită treptat de la început până la sfârșit, ne mai priimindu-se nici un școlar după deschiderea cursului și neliiberându-se nimeni înainte de închidere. Ast-fel se va putea dobândi, ca un singur învățator să fie îndeajuns pentru un mare număr de școlari și că toți vor învăța ori și ce fără lipsă, fără lacună. *Așa dar, e necesar. ca toate școlile publice să fie deschise și închise o dată în an* (după părerea mea această ar trebui să se facă în toamnă, iar nu în primăvară sau în alt timp), ca materia de învățământ a fie cărei clase să se desvolte anual și toți de o dată (dacă tâmpenia unora n'ar pune vre-o pedică) să ajungă la țel, ca toți de o dată să promoveze în clasa următoare; după cum în imprimerii de îndată ce s'a tipărit coala A se trece la coala B și apoi la C, D, E și așa mai departe.

(Va urma).

Școlile protopresviteratului „Caransebeș” cu finea anului 1890.

1. Cercetarea școlilor.

În decursul anului școlastic 1889—90, în cele 21 comune cu școli confesionale ale protopresviteratului au fost elevi harnici de a cerceta școala:

a)	dela	6—12	ani	1048	băieți	și	961	fete,	laolaltă	2009
b)	»	12—15	»	365	»	»	300	»	»	665

Din aceștia au cercetat școala :

1. Regulat

a) dela 6—12 ani 645 băieți și 331 fete, laolaltă 976
 b) » 12—15 » 74 » » 60 » » 134

2. Neregulat

a) dela 6—12 ani 162 băieți și 209 fete, laolaltă 371
 b) » 12—15 » 22 » » 23 » » 45

3. N'au cercetat școala

a) dela 6—12 ani 219 băieți și 408 fete, laolaltă 627
 b) » 12—15 » 266 » » 210 » » 476

În asemănare cu anul 1889, numărul școlari obligati dela 6—12 ani au crescut cu 72, ear numărul școlariilor dela 12—15 ani au scăzut cu 77.

Au cercetat școala regulat de la 6—12 ani în anul 1890, cu 115 mai mult ca în anul 1889; ear dela 12 — 15 ani cu 28 mai mult ca în anul 1889.

În cercetarea neregulată a școlii au crescut numărul elevilor în 1890, dela 6 — 12 ani cu 82 mai mult ca în anul 1889; ear al școlariilor dela 12 — 15 ani a scăzut cu 35.

N'au cercetat școala dela 6 — 12 ani cu 4 mai mult ca în 1889; iar dela 12—15 ani cu 80 mai puțin ca în anul 1889.

Copii de ai credincioșilor noștri din protopresviterat cercetează școlile normale și cetățenesci din Caransebeș 262 băieți și 59 fete, laolaltă 321.

Afară de aceea au frecventat institutul nostru teologic 5 elevi, ear cel pedagogic 7 elevi.

Pentru necercetarea școlilor s'au pedepsit 96 de părinți și s'au încasat din pedepse 46 fl. 90 cr. dintre cari s'au deportat epitropilor parochiali 24 fl. 40 cr.

2. Personalul didactic și calificațiunea lui.

În cele 21 de școlile confesionale ale protopresviteratului au predat instrucțiunea și condus învățămîntul 20 de învățători și o învățătoare, ear în o școală a condus învățămîntul preotul.

În decursul anului 1890, au depus esamenul de limba maghiară 2 învățători. Calificațiunea prescrisă o au 20 învățători și o învățătoare; ar mai fi să facă examenul de califi-

cațiune din limba maghiară 1 din învățătorii obligați a face acest examen.

3. Sporul și rezultatul învățămîntului.

După raportul comisiunii esaminatoare sporul și rezultatul învățămîntului a fost *foarte bun* în cea mai mare parte din comune.

4. Dotațiunea învățătorilor.

Dotațiunea învățătorilor dela școalele noastre profesionale variază dela 150—400 fl. Cei mai slab dotați sînt învățătorii din Ohabîța, Apadia și Ruginosul.

5. Edificiile școlare.

Despre edificiile școlare pot comunica că sînt în stare bună și corespunzătoare în majoritatea comunelor; în starea de mijloc în comunele: Apadia, Rugi și Zăguzeni; ear în stare de tot slabă în: Brebul, Peștere, Valea-Boului, Ruginosul și Valleadeni. În comuna Ohabîța nu a fost edificiu școlar.

Cu rechisite de învățămînt și mobilier a fost provăzute mai bine școalele din Prisaca, Caransebeș, Soceni și Tincova.

6. Grădinile școlare de pomărit.

Grădini școlare de pomărit există în comunele: Maciova, Mîtnicul-Mare, Căvăran, Peștere, Valea-Boului, Rugi și Ezeriș, dar nici una din aceste grădini nu este cultivată după cum cere trebuința, pentrucă învățătorii nici nu aș voința, nici instrumente de grădinărit; de altă parte nici grădinile nu sînt îngrădite așa, ca să se poată cultiva.

Instrumente de lucru se află în comuna Maciova un firiz de altoit, în comuna Căvăran și Valea-Boului firiz și foarfeci de retezat. Grădinile școlare sînt cultivate cu următorii pomi: în Maciova cu 7 cireși, 6 meri, 2 peri și 2 pruni toți pădureți; în comuna Peștere cu 34 meri, 9 peri toți nobilitați, apoi 352 frăgari; în comuna Mîtnicul-Mare 30 meri, 10 peri pădureți, apoi 1500 frăgari, în comuna Căvăran 9 meri pădureți și 58 pruni crescuți din sîmînță; în comuna Valea-Boului cu 8 cireși, 8 meri și 4 pruni nobilitați, cu 14 cireși, 10 meri, 15 peri, 201 pruni tot pădureți, apoi 10 cireși, 8 meri, 4 peri și 80 pruni crescuți din sîmînță.

7. Visitarea școalelor.

În conformitate cu ordinațiunea Ven. Consistoriului diecesan

din $18/30$ Noemvrie, 1882. Nr. 776 Șc. am vizitat școalele atât în timp de vară cât și în timp de iarnă și am controlat învătămintul luând protocol de vizitare în fie-care școală în prezența învățătorului, preotului și a președintelui comitetului parochial. Vizitarea școalelor în timpul de iarnă am întreprins-o și în anul curent. Protocoalele despre vizitarea școalelor s'au subșternut la timpul seș Ven. Consistoriũ diecesan.

8. Averile școalelor.

Averile școalelor cu finea anului 1890, constau

a) din edificiile școlare, cari represintă un capital de 42,360 fl.

b) din pământ că fundațiune școlară în valoare de 58 fl.

c) din pământ pentru dotațiunea învățătorilor ce represintă un capital de 3993 fl. 81 cr

d) din mobilier și rechisite școlare în valoare de 3761 fl. 35 cr.

e) în fine din capitalele fundațiunilor școlare în sumă de 12.997 fl. 41 cr.

Datoriile pasive ale școalelor fac 145 fl.

Averea protopresviteratului sub numirea: fundațiunea pentru susținerea scaunului, constă cu finea anului 1890, în bani gata, hârtii de valoare și pretensiuni active în sumă de 1153 fl. 53 cr. v. a.

Cu finea anului 1869, averea protopresviteratului era de 129 fl. ceea ce o represintă mobilierul cancelăriei protopresviterale cu finea anului 1890, averea protopresviteratului pe lângă mobilier, ce represintă o valoare de 85 fl. 70 cr. mai este o fundațiune de 1153 fl. 52 cr.

(Focea diecesană)

EDUCATIUNEA MORALA ¹

I. G. NEAMȚU

(Urmare).

Rășbunarea care în anticitate era o virtute, astăzi e privită de morala creștină ca un sentiment mic, lipsit de demnitate. Generositatea, iertarea, facerea de bine pentru răul primit, iată ce este astăzi frumos, moral, creștinesc.

1. A se vedea numerile precedente.

Tratați deci pe copii cu blândețe și ei vor deveni buni, incapabili de egoism, de răsbunare, de intrigă, de calomnii, de înșelaciune, de cruzime, de ne-îndurare. de tot felul de fapte rele ce procură altora suferințe și neplăceri; căci omul bun nu face de cât cea ce poate fi plăcut și folositor altora.

Foarte rar apar în lume caractere destul de fericite ca să fie virtuose din instinct, ca să nu aibă nici un defect din temperament.

Egoismul se află în natura omului și acel egoism ne dă o mulțime de aplecări rele.

Ce e de făcut? Să admitem fatalitatea?

Nu! — Avem o voință, o voință morală atât de puternică, încât e capabilă de a învinge toate instinctele; o voință ce ne permite să ne stăpânim.

Copiii vor ști să se stăpânească, când educatorii vor ști să-î deprindă la moderațiune.

E de dorit ca copilului să i-se dea destulă libertate, pentru ca individualitatea sa să se poată dezvolta, dar acea libertate trebuie să-și aibă limitele sale. Cu *tot* friul slobod, copilul s'ar deprinde să nu măi recunoască altă lege, de cât gusturile, dorințele și capriciile sale, cari cu cât vor fi satisfăcute măi mult cu atât măi mult vor spori și vor deveni nerealisabile. Acel copil nu va fi fericit nici o dată ci din ce în ce va suferi măi mult.

Copilului să i-se dea numai cea ce-î poate fi util și să nu se lase să facă alt-ceva de cât numai cea ce nu-î este vătămător. Pentru rest trebuie deprins să se stăpânească, să-și modereze dorințele, aplecările, instinctele.

Natura, temperamentul, se pot modifica. Educatorii să nu despereze nici o dată de un copil, să nu creadă că e iușosibil de al aduce la moderațiune. Copilul poate devenit stăpân pe sine, poate ajunge la moderațiune,

când e deprins să nu se ia după capriciu și instincte ci numai după povețile înțelepte ale celor ce-l conduc.

Convingeți pe copil, că de și e mai deficil, dar e mai laudabil și poate profita cu mult mai mult când se stăpânește pe sine de cât pe alții, a modera instinctele sale ție cât să înfrâne pasiunile altora.

Copiii deprinzându-se a se stăpâni, a se modera, mai dobândesc o calitate precioasă: *paciența*. Nimic nu este omului mai folositor de cât paciența; paciența de spirit ea ne dă perseveranța, stăruința, și paciența de inimă, care este o pavăză opusă durerilor.

Fără paciența de spirit n'am putea realiza nici un progres, n'am putea reuși în nici o întreprindere. Succesul, tot-d'auna depinde de stăruință și nici de cum de început. Fără paciența de inimă existența ar fi imposibilă. Ce viață am avea, dacă desperarea ne-ar cuprinde la or-ce lovire de necazuri?

La paciența de spirit sau perseveranță, copiii se vor deprinde, când li-se va cere să termine tot cea ce încep; când vor fi oprîți de a schimba pe fie care moment lucrurile lor. O lectură începută, trebuie să fie terminată; o temă, o problemă să nu fie abandonată înainte de a le termina. Chiar la jocuri să nu se încurageze inconstanța, vecinica schimbare.

Copiii trebuiesc anume puși în pozițiunea de a putea deveni pacienți. Să li-se dea ocupațiuni, cari necesită paciență. Să nu li se dea imediat cea ce doresc sau cea ce li-sa promis. E bine ca să se caute ocasiunea chiar, ca să li se dea mâine cea ce ei sperau să primească azi. Ba, se poate încerca încă și mai mult: să nu le realizeze de loc vr'o dorință, sau speranță anumită ce au atunci prin pierderea unei iluziuni ce-și făceau, a unei speranțe ce aveau să deprind la *resignațiune*, cel mai mare grad al pacienței.

Cât de folositor va fi pentru viitorul copiilor, dacă se

deprind de mici să suporte cu paciență desiluziunile și lovirile sorții.

Pe copiii cei mai impacienți, îndatoriți-i să îngrijească de un copil mic, să facă cea ce este mai opus înclinațiilor lor. Moderându-se adese ori ajung să contracteze deprinderea de a fi pacienți. Vorbițile adese ori de paciența Domnului Christos, ca să vază ei câtă paciență de spirit a avut în opera de mântuire și câtă paciență de inimă suferind atâtea torturi cu acea resignațiune. Arătațile că paciența e necesară nu numai spre a se supune, ci chiar și pentru a comanda. Mare său mic, bărbat său femeie, toți de o potrivă trebuie să practice paciența și prin urmare și copilul de ori-ce sex și condițiune socială trebuie deprins la moderațiune și paciență.

Vivacitatea temperamentului și mobilitatea spiritului fac pe copii neascultători și nesupuși, tendințe, cari se pot reprima foarte ușor, fiind-că copilul se supune ușor. Să supune, dar numai unei autorități juste. Cereți copiilor supunerea, dar nu o supunere la niște vane capriciuri, la niște ordine despotice, căci în acest caz copilul să revoltă — murmură.

Educatorii raționabili vor ști ce să ceară de la copii; vor cere tot-d'auna cea ce este bun, ce este drept, și atunci foarte ușor ajung acolo ca să aducă pe copii la supunere, la o supunere desevêrșită prin convincțiune.

Copilului nesupus din natură, să nu i-se tolereze nici un moment de indocilitate. Micului rebel, nu trebuie să-i cedezi, pentru că ast-fel nu-l mai poți aduce la supunere. Iar nesupunerea, aduce cu sine multe consecințe fatale pentru viitorul copilului, ori de ce sex ar fi el. Care om există pe lume, fără să se supună la ceva? Mic său mare, toți au superiori. Iar când n'ai să te supui oamenilor, vii în pozițiune de a te supune sorții..

Omul supus, are o docilitate ce-l face iubit de toți.

Și într'adevăr: cel supus e blând, și nimic nu poate fi mai simpatic de cât blândețea.

Copiii se vor deprinde să fie blânzi, când educatorii lor tot-d'auna le va pretinde blândețe și de asemenea dênșii le vor premerge cu ea. Blândețe cu părinții, blândețe cu superiorii și tot atâta blândețe cu inferiorii. Preste tot și tot-d'auna blândeță și iar blândeță.

Copilul să nu facă nimica în urma unui ordin; dar și el să se lipsească de aceasta. Nu există om atât de ne-însemnat căruia copilul să nu i-se poată adresa cu rugămintele.

(Va urma).

TEME PROPUSE LA UN CONCURS IN UNGARIA

La examenul de capacitate profesorală, ținut de la 13 până la 18 Noemvrie a. t., s'au propus spre tratare scripturistică următoarele teme:

a) *Pedagogică*. Prin ce mijloace escită învățămîntul puterile spirituale ale școlărilor în fie-care studiū al scoalei populare, care puteri spirituale mai întâiū și mai mult, și cari cunoștințe și pregătiri își însușesc școlariī în urma acestei activități instructive?

b) *Geografia*. Cum sint așezați munții (principali) și riurile principale ale Austro-Ungariei, împărțite după regiunile cerești, dacă punctul de observațiune al observatorului este Buda-Pesta?

c) *Istoria*. In ce consistă forma biografică a învățămîntului istoric, și cari persoane istorice din istoria patriei se pot trata după aceasta (i. e. această formă biografică)?

d) *Fisică*. Să se citeze și să se explice cele mai importante experimente, ce se pot face cu pompa pneumatică.

e) *Matematică*. 1. A. oferă pentru o casă 16,000 fl., ce-î poate plăti îndată; B. oferă însă 5.000 fl. îndată, 14,000 fl. după 5 ani. Care ofertă este mai preferabilă, dacă se depune spre capitalizare anuală 5%?

2. Suprafața păretului extern al unui glob are 64 dm², suprafața păretului intern 36 dm². Cât de gros este păretele globului cav, și cât de mare este cuprinsul (volumul) aceluia?

3. Să se deducă procedura metodică pentru calcularea (cuprinsului) suprafeței unui paralelogram la un exemplu ales după voe.

Românizatorul.

PRACTICA PEDAGOGICA

Nicolae orfanul ¹ și binefăcătorii săi ²

LECTIA I

Nicolae la casa vecinului

(După resumarea lecțiunii precedente și Introducere ;

Narațiune. În satul... a fost odată un băiat sărac, care n'avea nici tată nici mamă : era orfan.

Pe acel băiat îl cheama Nicolae. El, fiind mic, nu putea lucra, ca să-și câștige mâncare și haine. Flămând și desbrăcat, tremurând de frig, s'a dus la un vecin, care avea doi băeți, Ion și Vasile. După ce a intrat în casă, Ion s'a dus la dinsul și, văzindu-l cum tremura, i-a zis : sërmane Nicolae, cum tremuri, vino fuga la foc și te încălzește !

1 În școalele de fete se va schimba numele băeților cu nume de fetițe, așa ca persoanele, cari joacă rol în istorisire, să fie fetițe.

2 Din „Metodice specială a studiului religios“ de Părintele S. Popescu, p. 85 s. u

Tractare. Aî tu tată și mamă ? D.

Dar tu aî tată și mamă ? F.

— Așa, tu F, nu aî tată !

Aî tu tată și mamă ? N.

— Da, tu N, nu aî mamă !

Aî însă tu tată și mamă ? M.

— Tu nu aî nici tată, nici mamă !

— Copiii, cari n'au părinți se numesc *orfanî*. Ceî cari n'au tată, se numesc orfanî de tată ; ceî cari n'au mamă se numesc orfanî de mamă ; iar ceî cari n'au nici tată nici mamă se numesc orfanî de tată și de mamă.

Dacă F. nu are tată, cum zic dar oamenii, că este F. ? G.

— Așa, bine ! Fiind-că F. n'are tată, oamenii zic, că el este orfan de tată.

Dar cum zic oamenii, că este N. care n'are mamă ? O.

Cum zic oamenii, că este M. care n'are nici tată nici mamă ? R.

Ce fel de copil am zis eu că era Nicolae din satul N. ? E.

Poți tu să-ți faci de mâncare, când ești flămând ? R.

Dar tu poți să-ți faci de-mâncare, când ești flămând ? L. S. N.

Dar poți să-ți faci haine, cu cari să te îmbraci ? G. O. Z. T.

Pentru-ce nu puteți voi să vă faceți de-mâncare și haine ? D.

Dacă voi, pentru că sunteți micî, nu puteți să vă faceți haine și de mâncare, oare Nicolae, care încă era mic, putut-a el să-și facă de-mâncare și haine ? C.

(Pausă ; cântare).

Cine-ți face și-ți dă haine și de-mâncare ? A.

Dar ție cine-ți face și-ți dă de-mâncare ? B. D. C.

— Așa, tata și mama, adecă părinții, vă fac și vă dau haine și de-mâncare !

Dar ție, M. cine-ți face și-ți dă de-mâncare și haine ?

— Așa ! ție-ți face și-ți dă haine și de-mâncare bunică-ta.

Dacă M. n'ar avea bunică, mai avere-ar pe cine-va, care să-î facă și să-î dea haine și de-mâncare ? E.

Dar dacă M. n'ar avea pe nimeni, care să-î facă și să-î dea haine și de-mâncare, ar avea el cu ce se îmbrăca și ce mânca ? F.

Dar oare Nicolae, care era orfan, și n'avea pe nimenea, avea el cu ce se îmbrăca și ce mânca ? G.

Și, dacă Nicolae, n'avea ce mânca și cu ce se îmbrăca, cum am zis eu, că s'a dus el la vecinul său ? H.

— Așa, Nicolae s'a dus la vecinul său flămând și gol.

Place-ți ție să eși iarna afară în frig desbrăcat ? I.

Pentru-ce nu-ți place să eși afară iarna desbrăcat ? L.

Ce face mamă-ta, ca să nu-ți fie frig, când eși afară iarna ? R.

Dar pe tine cine te îmbracă, ca să nu-ți fie frig ? S

Oare pe Nicolae avea cine să-l îmbrace ? M.

Dar dacă pe Nicolae n'avea cine să-l îmbrace și el totuși iarna a eșit afară desbrăcat : fostu-i-a și lui frig ? N.

Văzut-ai tu pe cine-va iarna tremurând ? H. Cluj

Dacă ai văzut pe cine-va tremurând iarna, știi tu pentru ce a tremurat ? O.

Dar oare Nicolae tremurat-a și el, când i-a fost frig ? P.

Unde s'a dus Nicolae tremurând de frig și flămând ? T.

Cum chieama pe copiii cei doi ai vecinului ? U.

Care copil a văzut pe Nicolae că tremură ? V.

Ce fel de băiat a fost Ioan, dacă lui i-s'a făcut milă de Nicolae, când l-a văzut că taemură și l-a chieamat să se încălzească ? D.

Ce a făcut Ioan, când a văzut pe Nicolae că tremură de frig ? B.

Bine a făcut Ioan, că a chemat pe Nicolae la foc să se încălzească ?

— Așa, Ioan a fost un băiat milos și bun, dacă i s'a făcut milă de Nicolae, când l-a văzut că tremură și l-a chieamat să se încălzească.

Ce ai face tu, când ai vedea pe un om că tremură de frig și tu ai fi lângă cuptor, în casă caldă? E.

Rezumat :

Nicolae orfanul și binefăcătorii săi.

II

LECȚIA

Nicolae și Ion

(După resumarea lecțiunii precedente)

(*Narațiune*) Nicolae, mergând lângă cuptor, a zis lui Ion: «mă-e foame»! Atunci Ion, care avea o bucată de pâine în mână, a zis: «Iată aici pâine, mănâncă, și de nu te vei sătura, eu voi ruga pe mama să-ți mai dea!» Nicolae orfanul a luat pâinea, a pus-o la o parte a ingenuchiat, și, împreunându-și mâinile pe piept, s'a rugat lui D-zeu, cum a știut el și apoi a mâncat.

(*Tractare*) Ce a zis Nicolae către Ion, dacă s'a dus la cuptor? A. Cerut-a Nicolae ceva? C.

Oare pentru ce n'a cerut Nicolae? D.

— Așa, Nicolae n'a cerut, fiind că îi era rușine, pentru-că a cerși este rușine.

Ce a făcut Ion, când a auzit pe Nicolae zicând că-î este foame? E.

Oare pentru ce Ion a dat pâinea lui Nicolae? F.

— Așa, bine! Ion a dat pâinea lui Nicolee, pentru că î-a fost milă de Nicolae când l-a văzut flămând.

Bine a făcut Ion când a dat pâinea lui Nicolae? F.

Cine poruncește peste lucrurile din casă, copiii ori părinții? G.

Dar peste pâinea din casă cine poruncește, copiii ori părinții lor? H.

Cine poruncește peste pâine în casa, în care intrase Nicolae părinții ori copiii? I.

Pentru ce a zis Ion că va ruga pe maică-sa să-î mai dea pâine? L.

Bine ar fi făcut Ion, dacă, fără să întrebe pe muma-sa, ar fi luat pâine și ar fi dat lui Nicolae? M.

— Băgați bine de seamă: copiilor nu le este permis să dea *nimic nimănuș*, fără știrea părinților lor.

Pare-ți ție bire, când mumă-ta îți dă ție pâine să mănânci? N.

Dar lui Nicolae bine i-a părut, când Ion l'a chemat lângă foc și i-a dat pâine? P.

Este mumă-ta bună orî rea, fiind-că îți face bine? O.

Dar Ion, fost-a el copil bun orî copil rău, fiind că a făcut bine lui Nicolae? R.

Ce trebuie să faci tu, când vezi pe cine-va că e flămând? S.

— Așa! că și D-zeu a poruncit: «celui flămând să-î dai de-măncare.»

Ce am zis eu, că a poruncit D-zeu? T. U. V.

Ziceți cu toți «Celui flămând...» încă o dată, și încă o dată. (Pausă; cântare).

Ce trebuie să faci tu, când vezi pe cine-va, că vine la voi tremurând de frig? Z.

Ce a făcut Nicolae, după ce a luat pâinea din mâna lui Ion, a mâncat el numai-decât, orî a făcut altceva? A.

— Așa, Nicolae, până a nu mânca, a îngenuchiat și s'a rugat lui D-zeu

Bine a făcut Nicolae, de s'a rugat lui D-zeu înainte de mâncare? B.

Dacă Nicolae a făcut bine, ce fel de copil era el, copil bun orî copil rău? C.

Ce trebuie să faci tu totdeauna înainte de mâncare, dacă vrei să fii copil bun? D.

— Copii cei buni nici o-dată nu mănâncă, până nu se roagă lui D-zeu! Dacă vreți să fiți și voi buni, și să vă iubească D-zeu, tot dauna, când vă puneți la masă, vă rugați așa:

«Ție, Tatălu ceresc,

Eū smerit, îți mulțumes,

Că din a Ta bogăție

• *Hrană, Doamne, îmi dai și mie. Amin.»*¹

Ascultați să vă mai spun încă odată : «Ție Tatălui ceresc...» și încă odată (o repetă de 3—4 ori).

Să vedem acum : care știe Rugăciunea aceasta frumoasă ?

Cum te vei ruga tu ? B. C. D. E. F.

Ziceți cu toții : «Ție Tatălui ceresc...» încă o dată, și încă o dată.

— Așa dragii mei, acum să băgați bine de seamă dacă mergeți acasă să spuneți părinților voștri că Rugăciunea frumoasă atî învățat, și o ziceți înainte de mâncare ca să se bucure părinții voștri și să vă iubească ! Ați înțeles ?

Am să întreb eu pe părinții voștri, și voiți vedea care din voi m'a ascultat !

(Reproducerea narațiunii din lecțiunea a doua și apoi a celei din lecțiunea primă și a doua într'una).

Simion Popescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FRANCISC BACO DE VERULAM

(1561 — 1626)

Francisc Baco Verulam este părintele realismului modern și autorul *metodului inductiv*, contemporan cu *Shakespeare* și *Kepler*. El s'a născut în Londra. Tatăl său era cancelarul reginei Elisabeta. Baco, ca băiat deja, se ocupa mult și bucuros cu obiectele din natură și cu experimente fizicale. De la vârsta de 13—46 ani cercetă universitatea din Cambridge, unde studie *științele juridice*. Îi plăcea a se adânci în cărțile lui

1. In o lecțiune premergătoare Invățătorul pregătește pe elevi pentru înțelegerea poeziei așa, că tractează cu elevii în moă intuitiv toate noțiunile din poezie (Rugăciune, mulțămire, Tatăl ceresc, bogăția Tatălui ceresc, hrană), fără să le amintească de poezie. Aceasta o va face și în alte casuri analoge, spre a nu întrerupe lecțiunea prin explicări parțiale.

Aristotele. De aci încă, dar mai virtos din impresiunile, ce făcea asupra-î natura cu obiectele și fenomenele sale felurite, concepu *tinărul Baco antipatic către știința cărților.* După sfârșirea studiilor însoți pe ambasadorul englez Powlet la Paris și, după moartea tatălui său, care nu-î lasă nimica avere, îmbrățișă cariera politică. Ajuns mai târziu la demnitatea de cancelar al regelui, condus de vanitate, egoism și poftă de câștig, acest însemnat campion al științelor, își innegri memoria cu faptele cele *mai scandaloase, cu corumperi josnice,*

Francisc Baco de Verulam

cu asuprirea poporului, etc. O dovadă mai mult, că știința, și cea mai înaltă, fără educație morală, omului nimic nu-î folosește; ba, ce-î mai mult, este spre paguba societăței.

Pentru faptele sale fu demisionat din funcțiune și condamnat la închisoare (pușcărie); dar mai târziu grațiat. Anii de pe urmă ai vieții sale și-î jertfi științelor. El nu s'a ocupat nici odată de-adreptul cu școala; însă scrierile sale însemnate, prin care recomandă studiul naturei l'au ridicat printre cei mai însemnați bărbați de știință.

Asemenea lui *Montaigne* se încercă și Baco a dărîma școlasticismul, evul de mijloc. Natura cu comorile sale, era o carte închisă. Nimeni nu se gândea să o deschidă și, mai puțin, să o studieze. Așa Francisc Baco își îndreaptă studiile sale asupra acestei naturi «uitate» de lume. «La o parte cu autorii vechi, zicea el,—«la o parte cu încrederea oarbă în cărțile și aksiomele filosofilor. În locul acestora să lăsăm să ne vorbească natura cu lucrurile sale, și prin scrutările și reflecțiile noastre să ajungem la cunoștința legilor fizicale!» Baco cere în spirit adevărat filosofie, că oamenii să *se desbrace de toate părerile ori cunoștințele primite de la alții și apoi să 'și întoarcă privirile, ca pruncii nou născuți asupra creațiunii.* «Despre domeniul științelor naturale», zice el «are valoarea afirmațiunea cunoscută despre împărăția cerului, că adică noi trebuie să fim ca copii spre a ajunge într'însa. Iar la această petrecere naivă copilărească cu firea, ce ne înconjoară, la această privire liniștită și obiectivă a lucrurilor putem ajunge prin observațiune și prin experimente. Totul să reducă la împrejurarea, ca nici când să nu ne întoarcem ochii spiritului de la lucruri și să ne întipărim în minte tipurile lor chiar așa cum sunt de fapt.

«Toate noțiunile ce nu le tragem din firea lucrurilor, sunt idoli, ce turbură firea omenească și, în urmare, trebuie să ne lepădăm de ele. Ferească D-zeu, continuă dînsul, ca să punem chimerele imaginațiunii noastre în locul lucrurilor din lume, ci mai mult să se îndure D-zeu spre noi, ca să putem expune desvéluirea și privirea adevărată a urmelor și a sigiliului ce l'a imprimat creațiunii sale. Dedați din tinerețe a pune în locul lucrurilor vorbe și prin aceste a ne înțelege cu fieș-cine, ținem, fără voe, *vorbele pentru lucruri.* Vorbele nu ne spun ce sunt lucrurile, ci numai ce înseamnă. La adevărata cunoștință duce numai observațiunea și experiența.¹

Și numai din ideile relevate aci putem vedea, cum cere Baco mai întâiu *privirea acurată și percepțiunea obiectelor naturale dupe însușirile și lucrările lor și, numai dupe aceia, să ne ridicăm la grupările generale și la legi.* Dînsul consideră ca unicul temei al cunoașterii, *experiența sensibilă și observațiunea*; iar metoda ce duce la cunoaștere este, dupe dînsul,

1. Dr. G. A. Lindner *Erziehungskunde*. Pag. 79.

2. Dr. L. Kellner „Geschichte der Erziehung u. des Unterrichtes,“ pag. 99.

inducțiunea. Spre a ușura acest mod târziu și greu de a ajunge la cunoaștere, Baco statorește anumite experiențe și casurî ca modele, și apoi trece la compararea de fenomene și lucruri asemenea. Ca călăuză pe calea către cunoștințe semnalează pe *D-zeu, universul și pe om*.¹

Iată un resumat scurt al sistemului lui Baco :

«Studiul naturii se împarte în 2 părți :

Una *speculativă și alta experimentală*. Partea *speculativă* cuprinde *istoria naturală*, care observă faptele, le studiază și le coordonează; *fisica*, care cercetează cauzele fenomenelor particulare și *metafisică*, care cercetează natura absolută a lucrurilor²

Baco aseamănă știința cu o piramidă, a căreia parte inferioară e compusă de *istorie și de experiență*, partea de mijloc de *fisică și de mecanică* și, în sfârșit, partea deasupra de *metafisică și de magie*. În vârful piramidei este *D-zeu Creatorul*; «Inșă, adaogă dînsul, este *îndoios, dacă spiritul omenesc se va putea vre-o dată urca până la dînsul.*»

Din cele înșirate aci putem înțelege, că aprecierile lui Baco se reduc dea-dreptul la *filosofie și la științele naturale*. Dar mijlocit înrîurește și asupra *pedagogiei și didacticei*, și mai ales asupra *metodicei*, întru cât aduce la valoare și momentul *realist* pe lângă cel *limbistic*. Apoi dînsul deschide *metodului intuitiv analitic* ușa nu numai în științe, ci și în școală. El recomandă *metodul genetic în învățămînt*. După aceaste învățătorul mijlocește școlarului cunoștințele pe calea, pe care el însuși a ajuns la dînsule. Meritul de a fi aplicat ideile lui Baco în educațiune și în instrucțiune revine lui *Comenius*, carele, apreciindu-le după adevărata lor valoare, le pune de bază a studiilor sale. Transpunând dînsul ideia principală a lui Baco, adică reîntorcerea la natură, asupra educațiunei, ajunge la *intuițiune, la punerea înainte a obiectului*, înainte de vorbe, adică la principiile pedagogico-didactice moderne.

V. Gr. Borgovanu.

1. Acelaș pag. 100.

2. I. P. Eliade „Istoria pedagogiei“, Pag. 112 și 113.

DINASTIA ROMANA

UN DOCUMENT

În numărul precedent al acestei reviste am vorbit despre dinastia noastră. De atunci au sosit în București A. A. L. L. R. R. Prințul-Ferdinand și Princesa Maria, moștenitorii tronului, cari au fost primiți cu entuziasm și căldură de poporul român. Frumoasele serbări date cu această ocazie sunt cunoscute de cititorii noștri; de aceea nu credem necesar a le da aci, ci ne mărginim a publica documentul oficial, relativ la căsătoria prinților, citit în biserica S-tei Mitropolii de primul Ministru, la 23 Ianuarie a. c. :

„Sub Domnia Mea Carol I, primul rege al României, în anul mântuirii 1893 și al Domniei Mele al XXVII-lea, săvârșitu-s'a, în ziua de 29 Decembrie (10 Ianuarie), cununia prea iubitului Meu nepot, A. S. R. principele Ferdinand, al doilea fiu al fratelui Meu, A. S. R. principelui Leopold de Hohenzollern și a A. S. principesei Antoneta de Portugalia, moștenitorul Meu la Coroana României, cu A. S. R. principesa Maria de Marea Britanie și Irlanda, pica A. S. R. Alfred duce de Edinburg și a A. S. Imperiale Alexandra, mare ducesă de Rusia, în castelul de Sigmaringen, în care m'am născut Eu, scăldat de undele măreței Dunăre la ale cărui guri stă regatul Meu. După cununie, la care a asistat M. S. Impăratul Germaniei, Capul familiei de Hohenzollern,

mama mea, principesa Iosefina de Hohenzollern, părinții mirilor, reprezentanții caselor imperiale și regale, cu cari se înrudesce iubiții Mei nepot și nepoată, și din partea țării primul Meu ministru Lascar Catargiu, președinții Adunărilor Mele legiuitoare George Cantacuzino și general G. Manu, ministrul meu de afaceri streine Al. Lahovari și foștii Mei miniștri general I. Em. Florescu și Dim. Sturza.

„Iubiții Mei nepoți, în ziua de 23 Ianuarie și ajunul aniversării Unirii celor două principate din care cu voia lui Dumnezeu și vitejia poporului întemeiat-am un regat în anul mântuirii 1881, au sosit în Capitală, și dupe vechile datine ale țării, în mijlocul veseliei obștești, a credinciosului Meu popor, au mers drept la Mitropolie, unde în feța Mea, a consiliului Meu de miniștri, a reprezentanților țării și a înalților demnitari ai Statului, I. P. S. S. Mitropolitul Primat, I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei și Suceavei și ceilalți episcopi și arhierei au înălțat la cer rugăciunile sfintei noastre biserici pentru prosperarea și mărirea iubiților Mei nepot și nepoate.

Intru de a pururea amintire a acestei zile falnice în care s'a încununat munca de 27 de ani pentru întărirea și propășirea neamului românesc, subsemnat-am acest act împreună cu A. A. L. L. R. R. principele Ferdinand și principesa Maria, cu I. P. S. L. Mitropolitul primat și Mitropolitul Moldovei și al Sucevei, cu miniștrii Mei, cu președinții Adunărilor Mele legiuitoare, cu primul președinte al Inaltei Mele Curți de Casație și Justiție, cu primarul Capitalei și hotărât-am ca el să se păstreze în arhivele Statului.

Reproductorul.

ANUL 1892 PENTRU ROMÂNII

În decursul anului 1892, Româniile au fost într-o măsură favorizate în unele privințe. Astfel Româniile n'au fost vizitate de cholera, Româniile din Macedonia au dobândit un consul român la Bitolia, capitala lor, și dreptul de a avea arhierie română; Româniile din Bucovina au dobândit și ei un consul român la Cernoviți, plus că ei au triumfat acest an contra tuturor celorlalte naționalități, căci singurii au putut face majoritate în camera țării contra tuturor celorlalți conlocuitori ai Bucovinei. Româniile din Transilvania au atras asupra lor atențiunea și simpatia tuturor țărilor civilizate din cauza persecuțiilor ce îndură din partea sălbaticilor Unguri, ceea ce face să se sperie că, cauza lor va câștiga dreptate. Această cauză a făcut mare bine românismului pentru că a redeșteptat și imputernicit simțimentul patriotic în inima tuturor Românilor, provocând întruniri, discursuri și conferințe în toate orașele române prin care s'a cimentat și mai mult solidaritatea între toți Româniile. La sfârșitul anului 1892 a avut loc căsătoria prințului Ferdinand, moștenitorul tronului român cu prințesa de Edimburg, nepoată bună a reginei Engliterei, a împăratului Rusiei și vară primară cu împăratul Germaniei. Ori-ce s'ar zice, această legătură între tronul României și cele trei mari case domnitoare numai rău făcătoare nu poate fi pentru Români.

Așa dar anul 1892 se poate privi ca un an bun pentru Românism.

Eniă Bălțeanu.

LITERATURĂ POPULARĂ

Cântece populare din ținutul Rădăuțului¹⁾

Frunză verde de dudău,
Mândruliță cum am eu!
N'are nime în lume zău!
Așa frumoasă la stat
Și dulce la sărutat.
Toată țara de-aî umbla
Păreche ei nu-î afla.
Ba nu numa ici în țară
Dară și peste hotară,
Și in Ardeal să pășești
Ca dinsa nu mai găsești.

*

Frunză verde frunza spumi,
Câte ape sunt pe lume
Ca Suceava nu-s de bune
Nici *pre* caldă nici *pre* rece
Numai dorul meu o trece,
Nici *pre* rece nici *pre* caldă
Numai mândra *me* se scaldă.

*

Frunză verde de năgară,
Cum mi-e mie viața amară,
Când îi soarele 'n diseară;
Cum mi-e sufletul dorit
De dorul meu cel cumplit
Când îi soarele la sfințit,—
Că cu mândra n'am vorbit.
N'ei mănecarea nu-mi tiencește,
Și ce beau nu-mi folosește.
Tot cu gândul mă trezesc
La mândra care o iubesc....
— «Mândră, farmecele tale

Au închiegat apa'n vale,
Și m'au pus să fac cărare
Dela casa mea la *tare* (ta)
Cu farmecul tău drăcesc
M'ai făcut de te iubesc.
— «Taci, bade, nu mă mustra
Că-mi despici inima mea!»
— «Iți dau, mândră un leu bătut
Să desfaci ce ai făcut!
— «Ba măcar să-mi dai și doi
Nu ți-oî desface napoi,
Că n'am făcut să-ți desfac
Ci-am făcut că mi-ai fost drag».

*

Frunză verde, frunză fragă,
Am avut o puică dragă,
I-am dat drumul să-și aleagă
Să-și aleagă al *doilea*,
S'aleagă pe cine a *vrea*.
— «Auzi, mândră 'ți zic pe nume
Auzi, mândră ce ți-oî spune:
Să-ți alegi tu orî pe cine,
Tot n'a fi acel ca mine.
Să-ți alegi chiar doi orî trei
Tot ca mine ei n'or fi...
— Frunză verde de-un bănuț
Ascultă și tu s'auzi:
Mie nu mi-i de drăguți,
Că din cap de-aș clătina
Șapte, opt aș căpăta;
Dintr'un ochiū când voi închide,
Doi-spre-zece s'ar intinde

¹⁾ Reproducem această poezie populară, după „Gazeta Bucovinei“. Ea este însemnată atât din punctul de vedere al cuprinsului cât și al limbii.

Și pe mine m'ar cuprinde,
Dar mi-î destul tot de șagă,
De șagă, de nici o treabă ;
Că șaga făr' de cuvînt
Îi ca pulberea în vînt».

*

Frunză verde tulipan,
Nu-mî trebui drăguț *forman* :
Cînd îi dragostea maî dulce
El înhamă și se duce.

*

— Auleo, mîndruliță fa,
Tu mi-ai făcut mie ceva
Că nu te maî pot uita!
— Ba nu ți-am făcut nimic,
Da mi-e vorba cu lipic
Și'ntorc orî și ce voinic !

*

Cătinel prin Voltinel
Unde-î satul mititel,
Și bădița frumușel,
Frumușel cu buze dulci
Tot la el să mi te duci

*

Frunză verde trei căline
Ista-î joc de gospodine !
Cine be și cântă bine

Să vie aici la mine
Să jucăm cu gospodine.

*

La pămînt frați cu picioru
Ca să răsară mohoru,
Să răsară câte-un fir,
S'amiroasă a trandafir,
Să răsară câte două
Să amiroase și nouë,
Și să crească tot în pete
Și s'amiroase la fete.

*

Măi, bădiță, măi Vasile,
Mută-ți casa lângă mine,
Lângă mine lângă noî,
Nu căuta că-î gunoî ;
Că gunoii a putrezi,
Busuioac a răsări
Și a crește și-a 'nflori
Și nouë ne-a mirosi.
Dimineața pe rîcoare,
Pe la răsărit de soare,
Vom eși noî la plimbare,
Prin mirosul florilor,
La rîcoarea zorilor,
Și la umbra norilor,
Florile ne-or mirosi.
Și nourii ne-or umbri
Și amândoi noî ne-om iubi.

(Culese de T. G.)

FORMAREA UNEI UNIVERSITAȚI VESTITE

(După Dr. Iuliu Lazar)

La începutul secolului al 12-lea, pe cînd scolasticismul era în floare, la *Paris* și aiurea se învăța logica lui *Aristotel* în un mod destul de nemerit, după oare-cari comentatori arabi; cu toate acestea un critic din evul mediu, în mod sarcastic, numia logica o știință, care

«numai pentru aceea căuta adevărul, ca să nu-l aștepte nici odată». Și într'adevăr, se vede destul de lămurit, că definițiunile încurcate și neînțelese din acele timpuri vorbeau mai mult spre a zăpăci mințile de cât a o deștepta.

Conducătorii scolasticismului de pe acele timpuri mai preste tot erau preoți de origină italiană sau franceză, cari său în speranța înmulțirii bunurilor materiale, său ca luptători insuflețiți de sfințenia cauzei și desinteresate, se prezintău ca să aducă seninătatea asupra acestui secol înnorat.

Aceleși înseninări însă i-a trebuit mult timp, pentru că luptătorii adese-ori său fost intrerupți de evenimente contrarii ajungerii scopului lor, și mai virtuos de puterea armată, care pe acea vreme crudă nici odată nu înceta de a-și arăta vitejia.

Anglia, sub domnia regilor *Henric I* și *Stefan*, a primit o mulțime de învățați, cari său fondat mai multe institute de învățămînt. Dintre aceștia cu zelul și activitatea s'a distins mai mult călugărul *Joffrid*, de origină normand din *Croylanda*, care chemat de la *Orleans* de către preoții din *Cotenham*, a înființat acolo o școală, care în scurt timp a fost înșesată de auditori. *Joffrid* însă și-a aruncat ochii asupra orașelului *Cambridge* de pe țărmul riușorului *Cam*, care până aci nu se putuse lăuda cu nici o instituțiune culturală. De abia s'a lășit vestea despre școala din *Cotenham*, și numai decăt cetățenii împreună cu preoții din *Cambridge* i-au făcut o invitație venerabilului bărbat, ca să-și strămute școala în acel oraș, unde poate avea mai multe avantagii din cauză că era mai populat.

Joffrid, între anii 1109 și 1118 își conduse apostoliile științei în noa lor patrie, care, pe acele vremuri, nici de cum nu era atât de atrăgătoare ca în zilele noastre.

Învățătura, ca pretutindenea, așa și aici se făcea în

baza *trivium*-ului și *quadrivium*-ului, un mod încuviințat anume pentru școalele superioare de pe acea vreme. La început un *grajd mare și larg* a fost îndestulător spre a primi numărul ascultătorilor. Elevii ședeau pe niște paie așezate în formă de canapele, iar profesorul lor ocupa loc pe un scăunăș primitiv și scund. Acest local primitiv însă cu timpul a fost neîncăpător, față cu numărul cel mare al însetaților de cultură și astfel s'a întrebuițat un alt local ceva mai onorific și mai acomodabil, unde fie-care maestru (profesor) avea o odă deosebită ca să nu se poată pune în joc rezultatul învățături.

Învățătura în acea școală începea des de dimineață și cu puțină intrerupere ținea aproape ziua întreagă. Înainte de prânz programul studiilor urma astfel: de la 4 la 6 ore părintele *Odo* memora învățăceilor săi, reguli gramaticale, servindu-se de opul lui *Priscian*. După aceea aproape trei ore, părintele *Terric* ținea lecțiunii asupra logicei lui *Aristotel*, iar de la orele 9, părintele *Huilleaume* da lecțiuni asupra operelor retorice ale lui *Ciceron* și *Quintilian*. Și în fine mai înainte de orele 12, părintele *Gilbert* explica ascultătorilor de teologie părțile cele mai grele din sânta scriptură.

După prânz, cu puțină modificare în durata timpului, urma aceeași programă.

Astfel s'a format universitatea din *Cambridge*, acea școală superioară, care astăzi aproape după 800 ani cu numărul cel mare al colegiilor și al fundațiunilor celor bogate, formează mândria Angliei.

Unul dintre cei mai zeloși propagatori ai științei de pe acea vreme din această școală superioară a fost *Atheheard*, care prin opul «*Questiones naturales perdifficiles*» despre care amintește *Hume* și *Lingard*, și-a făcut un renume mare. Acest op, care ne reamintește manualul științelor naturale de *Fra Castoro*, și care,

dacă nu mă înșel, în timpul sinodului din *Trient*, s'a mai reprodus, e destul de curios și incurcat; și ca On. cititorii să-și poată face o idee de conținutul lui, îmi permit a comunica câteva păreri de ale autorului.

Invățatul scolastic *Athelheard*, când cugeta asupra cutremurului de pământ, când vrea să-și explice cauza eclipsei de soare și lună, sau când privia fluxul și refluxul apei din mare, nici de cum nu-și putea da seamă de aceste evenimente și acestea pentru dînsul erau cele mai grele probleme de deslegat. Înainte de toate căuta cauzele: de unde vine cea că în foc nu cresc plante?, pentru ce pe fața omului, nasul e așternut de-asupra gurei? care-i cauza că din fruntea omului nu cresc coarne? și că stelele ce se văd pe cer sunt oare animale cu simțuri? ș. a. m. m. Natural că bunul savant la nici una din aceste întrebări n'a putut afla răspuns, și ast-fel în urma încercărilor sale zadarnice ajunsese aproape să dispere, până ce, precum *Faust* în o privință, așa și dînsul a încetat de a-și mai continua cercetările.

Astăzi în universitatea din *Cambridge* se află și domnesc altfel de idei și oameni. Invățăturile lui *Athelheard* și ale colegilor săi au fost înlocuite prin cele ale lui *Darwin*, *Huxley*, *Lubbock* și ale altora. Copilăria științelor însă este chiar atât de importantă și plină de învățături, ca și cea a persoanelor.

Igen.

BETȚIA, VIȚIUL ȘI TRACTAREA LUI

SUFERINȚELE BETIVULUI

Acest nenorocit are adese ori durere de cap cu amețală, mintea i-se timpește, devine moros și arțăgos, somnul i se turbură și are visuri rele, înspăimântătoare, în cari vede șoarici ori alte dobitoace ciudate ce i se

par că aleargă sau fug pe patul lui. Simțurile i se tocesc, nu mai deosebește bine lucrurile, puterile i se slăbesc și este cuprins de un fel de tremurătură mai cu seamă la degetele mâinilor, și cari îi tremură mai tare dimineață până nu a început să bea și cari se ved foarte bine, când îl punem să-și întindă mâinile cu degetele drepte și depărtate unele de altele. Mai târziu, mintea i se strică până ce ajunge la nebunie cu furie și apoi cu tâmpeală.

Bețivul n'are poftă de mâncare, are dureri la inimă, arsuri pe piept, rigăituri și altele, apoi este coprins de vărsături, dimineața pe nemâncate. Are dureri pe sub coaste, mai ales în partea dreaptă unde se află ficatul, care se strică. Glasul bețivului se răgușește, mai cu seamă dimineața; el tușește și scuipă mult, răsuflarea i se îngreunează la cea mai mică oboseală și pieptul i se bate (palpitațiuni). Bețivi sunt supuși la aprinderi de plămâni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bețivul se cunoaște de departe; fața lui este roșie, înflăcărată, nasul și obrazii roșii-vineți; câte odată fața-i este palidă pămîntoasă. Unii sunt slabi, alții sunt grași și pântecoși. Dar și aceștia cu timpul, după ce li se strică organele, mai ales ficatul, slăbesc și cad în boala de apă (dropică, ascită) din care nu mai scapă.

Viața bețivului se scurtează, el moare prin stricăciunea organilor, ori printr'o boală oare-care: care la el este mai periculoasă de cât la alții; unii se omoară singuri ca să scape mai iute de suferințe.

Din acestea se vede foarte bine cât rău aduce beția; pe lângă degradare și indobitocire ea scurtează viața. Din punctul de vedere social beția este și mai periculoasă: ea înmulțește fără-de-legile, sinuciderile și crimele; copiii bețivilor se îmbolnăvesc de epilepsie ori de nebunie, poporul în loc de a se înmulți se stinge și sărăcia se ține de mână cu beția.

Tratamentul. Când omul este beat-mort cel mai bun lucru este să-i dăm cafea sau oțet de țipirig (acetat de amoniac) din care vom pune 10 grame într'un pahar de apă cu zahăr și-i vom da să bea la tot sfertul de ceas câte 1 lingură. Dacă avem spirt de țipirig (amoniac licid), atunci punem în pahar numai 2 grame și dăm tot așa. Bețivului îi recomandăm ca să se lase de bună vreme de acest urit obicei, să se rentoarcă la un traiu regulat și cumpătat, să facă băi reci, să muncească la aer curat, căci altă scăpare nu este. Prin aceasta nu vroim să zicem că omul să nu bea de loc; băuturile spirtoase sunt de folos muncitorului, când sunt luate în cantitate mică și în timpul mâncării. Vinul este cel mai bun, apoi țuica; vinul și țuica încălzesc sângele și dau putere.

Fiind că beția este cam întinsă în poporul nostru, după cum o dovedește și numărul cel mare al cârciumilor, suntem de părere că guvernul ar face bine dacă ar scădea numărul acestora, măbind taxele debitanților și supunând la amenzi pe oamenii beți, pe cârciumarii cari dau băuturi pe datorie sau pe produse, sau când dau unui om să bea peste măsură, precum și aceloră cari vind băuturi la femei și la copii. Prin acest mijloc suntem aproape siguri că beția va descrește în sinul poporului românesc, sănătatea și starea lui materială și morală vor inflori!

Dr. V. Biamu.

UNIREA MARI NEGRE CU MAREA CASPICA

Rușii doresc de lung timp să unească Marea Neagră de o parte cu Marea Baltică, de altă parte cu Marea Caspică. Inginerul rus Danloff propune să se folosească de riul Maniș, care măbindu-l prin adăugarea altor

ape vecine, i-ar îmbogăți volumul și ast-fel ar uni direct Marea de Azov cu Marea Caspică.

Prin această unire, provinciile dupe țărmul Mării Negre s'ar pune în legătură mai directă cu Persia, cu Asia centrală și chiar cu India. Cât despre unirea Mării Negre cu Marea Baltică este o afacere mult mai grea și care cere cheltueli așa de mari în cât marea Rusie stă la îndoială dacă trebuie să-o întreprindă. Fiind-că vorbim de unire de mări, aci este momentul să amintim că mările unite până acum sint Marea Roșie cu Mediterana prin tăierea istmului de Suez, încă de la finele anului 1869; în curând se va sfârși cu tăierea ismului de Corint, în Grecia și dacă se va termina și cu tăierea istmului de Panama, atunci vom avea și unirea celor două mari oceanuri Atlantic și Pacific. Sint acum 14 sau 15 ani, când se făcea mare propagandă în Franța pentru unirea Mediteranei cu oceanul Atlantic printr'un canal *maritim*, care ar tăia Franța aproape în două părți egale; dar să vede că partizanii acestei idei n'au reușit să-și câștige opinia publică, căci lucrul a rămas baltă.

Să se noteze că aci vorbim numai de unirea mărilor și oceanelor prin canale maritime prin cari să poată circula vasele de mare; căci prin canale fluviale sînt unite mai multe mări, precum Marea Neagră cu Marea Nordului, Marea Mediterană cu Oceanul Atlantic, etc., etc.

E. B.

CONSERVAREA SĂNĂTĂȚII ELEVILOR

Iarna a sosit; frig, neaună, ger, gheață și vânturi aspre sunt tovarășii ei. Economul precaut s'a îngrijit de cele necesarii pentru casă și traiu pe timpul iernei, ba chiar fiarele s'elbatece grăbesc a-și căuta adăpost ca să se scutească de asprimea timpului.

În privința adolescentului său elevului care și în timpul iernei e silit a-și face exercițiile, a-și învăța lecțiunile, dar nu la razele binefăcătoare ale soarelui, ci la razele luminei artificiale, e întrebarea: ce scăderi și neajunsuri le-ar putea întâmpina în privința sanitară?

Copilul cât e la casa părintească, întoarce-se ori încotro, ochii mamei dulci îl urmăresc, iar părintele îngrijat își pune toate puterile, ca cu sudoarea feței sale să câștige cele de lipsă pentru vlăstarii săi. Dar timpul tace și trece, iar copilul ori copila părăsește casa părintească ca să cerceteze scoala, și părinții îi așează cu deplină încredere în mâinile și în îngrijirea învățătorului său a educatorului. A cui e acum responsabilitatea? a părinților, a învățătorului și a gasdei.

Învățătorul, deși le dă în școală instrucțiunile necesare, totuși nu poate împedica pe scolarii de la abateri afară din școală, căci nu poate fi de față în tot locul.

De câte ori se poate întâmpla, că elevul săniindu-se sau chiar numai uitându-se la alții să răcească, însă unele părți ale corpului gingașe, mai delicate, cum sunt: nările, urechile și picioarele pot și îngheța. De aci pot urma catare, tuse împreună cu friguri, reumă, riă; pot căpăta și morburii periculoase: aprinderi de tot soiul, sdruncinare de membre ori altele, prin care elevul devine incapace a griji de sine; deci grija aceasta cade în prima linie asupra părinților și apoi asupra învățătorului, care totodată e și educator, sau cum se mai zice „pedagog“.

Corpul bărbătesc oțelit e în stare a suferi un oare-care grad mai mare de frig, dar nu și corpul elevului tânăr, gingaș și fraged.

Învățătorii trebuie să îngrijească ca copiii încredințați îngrijirii lor, să fie totdeauna îmbrăcați în vestminte corespunzătoare anotimpului și gradului de temperatură. Totodată li se impune datoria de a invita pe părinți, ca ei să se îngrijească cum se cade și la timp despre ajustarea con-

venită pruncilor lor cu vestminte ce sunt necesarii pentru conservarea sănătății. Drept aceea, facă învățătorul atenții pe părinți ca pe copii să-i prevadă cu îmbrăcăminte spre iarnă și încălțăminte cilduroase, dar să fie comode și ușoare, pentru că îmbrăcămintea, căciula și încălțăminteaa prea mari și prea grele fac iarăși rău, împedică evaporarea liberă a corpului și fac pe copil s'asude.

Căciula ori pălăria trebuie să fie ușoară, blana bună de iarnă pentru corp, ciorapi, dar lucrul principal să fie încălțăminteaa bună și curată, iată totul.

Un preservativ pentru copii ar fi ca în zilele neguroase și reci să-i îndemnăm, ca eșind afară la aer să-și țină baticista ori sudarul la gură și nări, ast fel împedicând în cât va respirarea (inhalarea) aerului umed, care poate cauza morburii grele și periculoase.

Tusea copiilor provine mai des din răcirea picioarelor, ai căror nervi fac o impresiune foarte neplăcută asupra întregului corp și cu deosebire asupra plămânilor; deci ar fi bine ca copiii să-și pună în călțuni (ciorapi) hărtie sugătoare, paie ș. a. cari absorbind umezeala. picioarele rămân uscate și așa corpul întreg este scutit de urmările unei răceli, poate chiar și de înghețat. E foarte folositor ca unele părți mai gingașe ale corpului, cum sunt: nările, urechile, picioarele, etc., să fie ținute calde.

Impărtășească învățătorul de timpuriu aceste maxime elevilor; apoi fie cu cea mai mare grije din zi în zi, viziteze și dee-le îndrumările necesarii, pentru că, mai ales prin comunele rurale depărtate de locuința medicului, însuși învățătorul e chemat a da sfaturile necesarii și preservațiunile trebuincioase.

Facă învățătorul atenții pe elevi, că sosind în sala de învățămînt ori acasă, să nu sară de a dreptul la cuptorul (căminul) înfierbîntat, ci mai bine frecându-și mâinile, puțin urechiile, și preumblându-se să rabde nițel, e foarte consut. Afară de acesteaa cuptorul să fie încunjurat cu gratii de

fer, în cât elevii să nu se poată apropia tare de căminul¹ înfierbîntat. Trebuesc făcuți atenți că apropiindu-se de cămin cu corpul răcit, le cauzează junghiū, durere acută și morburī grele, precum inflamațiunī, vinețeala pielēi, ș. a.

Aducă-le exemple triste ale neascultării și urmările sinistre ale acelora.

Maī am a indica unele medicamente practice, anume: ia apă curată de fântână cam $\frac{1}{2}$ litră, ferbe-o bine și apoi pune flori de tei cam cât iaī cu 3 degete, trage oala de la foc, lasă să se așeze florile, strecură într'un pahar curat, indulcesce cu zahar ori miere de stup, apoi dă bolnavului să bea pe cât se poate de fierbinte, strecurat bine, în pat sub dunghia, lasă-l să se odihnească și s'asude. Dacă morbul a înaintat și elevul suferă junghiurī ia hârtie de muștar, ține-o 2 secunde în un taier cu apă ferbinte, pune-o pe locul dureros, și ține-o $\frac{1}{2}$ de oră. Dacă nici hârtia de muștar nu ar folosi se pot aplica 2—3 lipitori tot pe locul dureros, dar la toată întemplerăa recurge la consiliul medicului expert numai de cât, pentru că acestea sunt numai nisce sfaturi, numai îndrumări ce trebuie urmărite numai până la nesosirea medicului. La scrintirea orī frângerea unuī membru, udați cu apă rece și ghiață membrul scrintit și grăbiți la sfatul medicului.

Invătătorī noștri conști de chemarea lor sublimă vor insista a pune în vigoare puținele și modestele mele observațiuni și a le folosi în interesul bine înțeleș al lor cât și al elevilor încredințați îngrijirī lor părintesci.

Petru V. Herțe.

Invătător în Beiuș.

1. *Cuptor, cămin*, se zice în loc de *sobă* la Româniī Transilvănenī-

DIN SACUL CU SUFERINȚE

(ADVERTISEMENTELE ȘCOLARE)

Iacă bre! Ai mai văzut d-ta posna ca asta?! Bine o zis, cine o zis: «când țiganul s'o văzut domnitor, întâi pe ta-su l-o spânzurat.» Bună oară fecioru lui nea Tănase o ajuns din mila sfântului profiseraș de iștia și acum să cucuță la divan! eacă, par'că-i ministru, par'că-i preceptor, par'că-i picher, par'că cine știe ce mai odor e, de face și el somățiș, ba încă verzi și roșii ca hertiele de la creditul agricol! Asară, când le aducea vătăjelu spânzurate în mână, am îngălbenit, iar copiii tremuraș crezând, că iar cer procente cei de la credit cu toate că plătisem mai alaltăeri, sau că e vr-o hambara de care nu-mi puteam da samă. Când colo, noroc cu Istrati care m'o lămurit și mi-o spus că-i Aghesmătar de la școală și că în el serie că «dacă până în trei zile nu trimet băetu la școală, are să mă pună la amandă» valeo, mămuță, când m'ar mai jăfuș și profiseru, mi-aș mânca căciula friptă. Nu-i ajunge leafa? Ce mai vre? N'am să-l trimet în ciudă la școală, batâr să mă taie. Și apoi la urma urmei, tata n'o murit de dorul cărții!... hm!...

— Hei, verișcane! nu te aprinde că nu trăești mult. Lasă dămol. Vorba ceea «încetu se face oțetu.» Eu îs primare, vezi d-ta, de atâta vreme. Răbd multe de la profiser. Dar, ori cum m'ar da, tot în picioare cad! Deo pildă cu somășiile astea: Le-o adus la primărie tocmai... hăt... de la ziua crucii și...

— Va să zică nu-s de eri, îs tocmai de astă toamnă, de pe vremea lui sfteti Ion cel di toamnă îs plomădite...

— Taci o leacă! și cum le o adus, le-am luat vrav și le-am pus la chicioru patului, în supat, unde aș șezut uitate, până mai dăunăzi. Profiseru ne sucălea mereu, ne punea sula-n coaste ca să-i dăm probe pentru înmânarea lor.

O lăcrămat la subprefect, o venit vr-o două hertiș, dar le-am pus la dosar. Acum însă de frica inspecției, care o avem sêp-tămâna asta, am trimes vătăjelu să vi le împartă, dar nu vă temeți, nu-î dracu așa de negru, cum -l zugrăvesc oamenii.

Am făcut socoteala așa: In sept. le am primit, așa e chiar veleatul lor. In Ghenar și Faur am să le împart pe toate. In Mărțișor am să prind a vă chema la primărie ca să le iscăliți de primirea lor. Pe la *Armindin* am să trimet probelă cu herție la școală, pe care o să punem data de astă toamnă — las pe mine — păcat că nu știu carte, că ți l-aș șurubui mai bine — pe urmă profiseru are să le observe, are să socoată numărul lipsirilor și are să vă deie cu amendă tot la mine, cam pe la sinzenie (Iunie). Am să chem consiliul comunal, așa am să pun încheere pe hârtia învățătorului. Până ce s'or aduna consilierii *vini igsamii* cel mare. Atunci avem altele de făcut: Proscript verbal că școala o mers *lăgurat*, că profiseru e bun, că băeți o fost cât lumea, că-s doldură de carte ș. a. că doar nu dăm bani de scris și nici pe gură. După aceea lista de amenzi o punem la dosar, pentru că s-o încheeat anul, și eacă nu plătește nimeni gloabă! La anul, dacă om fi sănătoși, dacă cu verea lui D-zeu, oi fi tot eu primar, facem tot așa și așa îi rupem pelea!

— Brava! dom Primar, d-ta ești om cu minte, d-ta ai inimă bună, nu vrei răul nimărui. Maica D-lui să te înșdrăvenească și noi să fim voinici ca să te alegem și de altă dată.

* * *

— A... Buna ziua, oameni buni!
 — Mulțămim, fraților!
 — Norocu cel bun! Ceasuri cu mană!
 — Auzi, doamne! Dă, doamne!
 — Dar ce mai faceți? ce mai prohibiți aice in drum?
 — Apoi facem rău. S-o sfătuit țara să ne taie scara.
 — Pui de ce? dom Primar?! Ori umbli cu păcălituri?
 — Ba nu, vă spun verde că așa e. O făcut profiseru adresă la subprefectură că nu-i dăm lemne pentru școală. De o dată ni s'o părut glumă. L-am mai năcăjit noi de vr-o câte-va ori și acum suprefectul e foc pe noi. Dar mare-i D-zeu și meșter e dracu, om scăpa și de aceasta. Vă spun drept il necăjeam

cu scop ca să iasă ceva de băut. Că dă, dacă n'a da el care are leafă, apoi cine să dea? Credeam că ne-om prinde, dar mai rău ne-am rupt!...

— E stăi... avem ac de cojocul lui. Dacă-i vorba de așa, să-l facem să joace drăgaica prin glod. Oameni buni! E drept oare ca noi să dăm lemne din veniturile comunale și profiseru să facă foc, ținând fereștile deschise?!...

— Da, cine o vëzut?

— Eü... Eü... Eü... Noi... și eü, nu mai departe, era pe la amiază, veniam de la moară și treceam într'adins pe la școală. Băeții tocmai atunci eșise, iar servitorul a deschis toate ferestrele ca vara. De ciudă noi încrămăluisem cu toții și era să ne repezim ca să le închidem și să-l feștelim o leacă; dar, de, ni s'o tăiet picioarele și abia ne țineam de boi, apoi ne-o trăs-nit prin gând că mai bine să lăcrămăm, de cât să ne umplem de sânge.

— Hă... Hă... ferestrele deschise acum iarna, asta-i cu coarne și cu coadă.

— Vorba lungă sărăcia omului, haideți cu mine la notar să facem răspuns la întrebarea ce ne face subprefectura: De ce nu dăm lemne la școală? Eu iscălesc ca primar pun și sugelu comunei, iar pe d-v. vă pun martori.

— Bun... Haidem s'o curmăm o dată, că multe năsbătii mai învață copiii noștri, să nu ne fie feciori și să nu-î cunoaștem, am crede că le lipsesc multe doage de la cap. Eacă Nică cetia a sară gricula (Agricultura) și spunea că: *sarea e bună de îngrășat pământul!*?... M'am uitat lung la el, l-am privit din creștet și până-n călcăe și am prins a plânge cu nevasta, că băetu s'o zărghit. L-am întreat de 2, 3 ori, l-am pus să slovonească buchiile crezând că nu le cunoaște, dar tot așa eșia că *sarea e bună...* I-am zis apoi: mă băete, sarea e scumpă, de multe ori mănăcăm mămăliga nesărată, vacile n'aū ce linge și la carte zici, dragu tătucăi, că e bună de mprășiat pe câmp!... Apoi de acestea învățați voi? haram de carte! Eu chitesc că-i

nebun cel care o scris, îi nebun învățătorul că nu îndreaptă greșelile de pe carte.

— Asta-i boacăă!... Să pun eu sare pe ogor! d'apoi am suit slămina în pod nesărată, pentru că n'aveam sare și apoi să mă spetesc cumpărând și sărând ogoarele!?...

— E lăsați, veniți să facem lăcrămația cu lemnele școalei și-om mai vorbi pe urmă că știu și eu multe.

Odobești-Bacău, Ghenar, 93.

Eugeniu I. Tisescu.

ACT DE MULȚUMIRE

Domnul meu

Conform ordinului d-lui Prefect de județ No. 9178/92 am onoare a vă ruga să bine-voiți a primi mulțumirile d-lui Prefect pentru ofranda ce ați făcut în folosul școalei din acea comună, procurându-i lemnele necesare.

Primiți, vă rog, etc.

No. 722.

p. Subprefect, (s) *D. Georgiu.*

19 Decembrie 1892. al University Library Cluj

D-sale

D-lui Eugeniu I. Tisescu, învățătorul Sc. din Odobești-Bacău.

UN NOU BAROMETRU

Voiți să aflați mijlocul de a construi un barometru economic? Iată, operațiunea e din cele mai simple.

Luăți 50 centigrame de camfor, tot atâta de sare de nitru și tot atâta sare amoniacă.

Topiți deobit aceste trei substanțe în rachiū curat, punând sticla cu camfor în apă caldă pentru ca să se topească repede.

Aceste trei soluțiuni, sunt în urmă amestecate într'un flacon lung și strimt, ca sticlele de apă de Colonia, se astupă și se pecetluște cu ceară galbenă, și apoi o suspenzi.

Dacă lichidul se menține clar și limpede, e timp frumos ;

Dacă se turbură, este ploae ;

Dacă se formează un fel de umbre suspendate în lichid, e furtună.

Dacă substanțele sunt groase și strânse atunci e ploae ori zăpadă ;

Dacă, în loc de grămădiri, mai mult sau mai puțin voluminoase, se fac niște ațe în partea de sus a fiacoului, atunci e vânt.

Simple nebulosități vestesc un timp umed și variabil. Când aceste nebulosități, tind a se ridica, aceasta indică, cum că vântul suflă în regiunile înalte ale atmosferei. Aceste semne sunt infailibile.

Iată, pentru cei ce vor a consulta și a prevedea schimbările atmosferice, și mai ales cultivatorii aș mare interes, un mijloc foarte simplu, și puțin costisitor de a deveni astronom cum se cade.

Reproductorul

POETUL

Era odată 'n lume
Un om fără renume,
Un om necunoscut.
In viață, niciodată
O mumă sau un tată
El nu a cunoscut.

N'avea nici o dorință,
Nici chin, nici suferință.
Pe oamenii nu-î știea.
Pe câmp, pe deal, pe vale
Umbla, și 'n a lui cale
Nimica nu-l oprea.

Câtă ce-va prin lume,
Ceva fără de nume,
Căta fără a ști
Ce căută într'una,
Impins în tot'dauna,
De-un dor de-a rătăci.

Mergând însă odată
Pe-o cale neumblată,
Pe-un drum, acoperit
Cu spină, cu mărăcine,
A fost silit în fine
Să stea nedumerit.

De-abia stătu și iată
 C'alături i s'arată,
Durerea, suspinând.
 Era atât de slabă
 Nenorocita babă
 C'abiă, mai răsuflând,

Putu la el să vie.
 In pieptu-î cine știe
 Ce răni avuse ea!
 El o'ntrebă îndată:
 De unde e, ce cată
 Și de la el ce vrea?

«Sunt mama ta!» îi zise
 Atuncea tresărise
 In pieptul lui ce-va:
 Fu inima, pe care
 Că bate, că o are,
 El singur nu știea.

«Dar, tata unde este?
 «Tot ast-fel locuște
 «Pe-un drum așa urît?
 «E slab, bătrân ca tine
 «Vino la el cu mine, —
 «O voi... numai de cât!»

Și, amândoi plecară.
 Era o mândră seară,
 Cum nu s'a mai văzut.

Și paseri, lună, stele,
 Șopteau lin între ele
 Un cânt necunoscut.

Sosiră 'ntr'o grădină,
 De flori frumoase plină,
 Și-acolo, pe un pat
 De rose, toate 'n floare,
Amorul, la răcoare,
 In arcu-î rezemat,

Visă de nemurire,
 De dor, de fericire,
 De câte nu visă!
 Durerea îl zărise
 «E tatăl tău!» îi zise
 «Sărută-î mâna sa!»

Il sărută... și 'ndată
 In pieptu-î o săgeată
 Lovindu-l, l-a rănit;
 Căzù fără simțire,
 Durerea cu grăbire,
 In brațe l-a priimit.

Părinții și-î aflase.
 Dar, — când se deșteptase,
 Plângând, cerù încet
 Să i se dea hârtie
 Și-o pană ca să scrie.
 Era... era poet!

CAROL SCROB.

Diracția acestei reviste este în posesia unei colecții de 150 poezii inedite ale D-lui Carol Scrob, din care dăm poezia de față, si este dispusă s'o cedeze pentru editare. Amatoriil sunt rugați a se adresa la redacția acestei reviste.

ESTETICA MODERNA ¹⁾

PLĂCEREA JOCULUI ȘI A FRUMOSULUI

Cu cât omul este mai plin de viață și cu cât preocupările lui pentru diferitele afaceri îi lasă mai mult timp liber, cu atât mai mult îi place să se joace, să se distreze, să se amuzeze. Aceste jocuri, distracții, amuzamente sunt cu atât mai nobile, mai civilizate, în sfârșit mai frumoase, cu cât autorul lor are mai mult spirit, este mai cultivat, este în sfârșit un artist. În adevăr, unii se mulțumesc să-și petreacă timpul liber jucând cărți, făcând pasență; alții sculptând un scaun, o mobilă sau mânăzând un chip pe o hârtie, ori pe o pânză, pe când Rafaelii crează Madone cari fac admirația veacurilor și așa mai departe. În fine, ori-care ar fi jocul, el cauzează plăcere autorului său, pentru că-l descarcă de prisosul forței care-i este o sarcină insuportabilă. Pe câți n'auzi plângându-se: «mor de urit, nu știu ce să mă fac? Aș dori să-mi găsesc ceva de făcut ca să-mi treacă de urit, etc.»

Câți nu pleacă în țări depărtate numai să vadă tablourile din muzeele streine, despre cari au auzit vorbindu-se cu laudă?

Câți n'ascultă ore întregi la concerte? Câte dealuri și văi nu străbat dumineca țăraniilor noștri spre a se duce s'asculte la lăutarii din satul cutare!? Și toți aceștia cheltuesc bani, timp sau se ostenesc numai pentru a-și îndestula o plăcere estetică, o mulțumire de lux, dupe urma căriia nu pot trage nici un folos material. Causa este că plăcerea sunetelor și a culorilor, sau și a mirosurilor fine, naște dintr'un simplu exercițiu, dintr'un simplu joc al cutărui organ, fără profit vizibil.

1. Vezi numărul 7 din acest an.

Încă un exemplu : Odată eram într'o localitate în streinătate, unde ora mîncării se anunța prin sunarea unui clopot. Flămânzii așteptau cu nerăbdare acest clopot, aceasta însă nu pentru plăcerea sunetului, ci pentru că le anunța momentul potolirii foamei. O oră în urmă începea muzica de clopote din turnul catedralei, care era cam departe. Ei bine, comesenii se grăbeau să termine mîncarea spre a se duce să asculte muzica de clopote și aceasta o făceau nu spre a-și îndeștula o necesitate fizică, ci numai o plăcere estetică. Și unii țineaau atît de mult la aceasta, în cît de multe ori se lipseau de o parte de mîncare, dacã erau întarziați de ospetari și alergau la muzica clopotelor, care nu le anunța nimic și nu le servea la nimic, ci numai cã le făcea plăcere la auz.

D. H. Spencer, analizând sentimentul frumosului, ajunsese la consecința deja exprimată de Kant, cã adcã sentimentul frumosului este mai desinteresat de cît însuși sentimentul binelui și adevărului. Dar această exagerare vine de acolo cã Spencer și întreaga școală evoluționistă admit necesitatea și interesul ca prima origine a sentimentelor morale ; pe cînd sentimentele estetice, din contrã, reduse la un simplu joc, sunt privite de ei ca desbrãcate de ori-ce idee de folosință. De aci urmeazã cã frumosul este superior și inferior binelui, pentru cã este nefolositor.

La această teorie a frumosului dupe evoluționisti, D. Guyau adaogã cã : «dacã arta nu servește vieții în mod direct și imediat, totuși îi vine în ajutor spre a se desvolta pe deplin ; de oare-ce arta servește de gimnasticã sistemului nervos, spiritului. Dacã n'am exercita pe rând organele noastre, s'ar produce în noi o pletorã ¹ nervoasă, urmatã de atrofie ². Civilizația moderuã, care înmulțește capacitãțile noastre de tot felul, și care în

1. Pletorã = prisos ; atrofie = slãbire escesivã.

acelaș timp împarte la infinit munca; are nevoie să compenseze prin jocurile variate ale artei neegalitatea de muncă la care constrânge organele noastre. Artă are deci rolul său în evoluția omenirii. Dacă s'ar nimici arta, s'ar sfârși și cu înaintarea omului. Progresul artistic a coincis pân'acum cu al vieții și al civilizației. Ori-ce s'ar zice, sunt deci motive care ne fac să sperăm că arta va juca în existența omenirii un rol din ce în ce mai însemnat.

În adevăr, organele noastre perfecționându-se vor economisi tot mai multă putere nervoasă, precum fac și mașinile în industrie; ast-fel că ele vor avea totdeauna o rezervă mai mare, și știm că arta are misiunea de a întrebuința prisosul de energie nefolosit în viața zilnică.

Așa dar arta va îndoi și întregă existența noastră: o viață de imaginație se va adăuga la existența reală și în această viață de imaginație se va răspândi prisosul sentimentelor noastre. Din acestea vedem că arta, acest lux al imaginației, va ajunge să fie o necesitate pentru toți, un fel de pâine cotidiană.

Teoria evoluționistă a frumosului completată ast-fel de d. Guyau, încă nu este perfectă, căci se pot ridica contra-î numeroase obiecțiuni, din care putem cita următoarele două: 1. dacă ori-ce artă este un joc și dacă nu ori-ce joc este artă, se naște întrebarea, cum vom putea recunoaște jocul care este artă de cel care nu este; 2. dacă estetica începe cu jocul, oare tot ce este serios în noi încetează de a fi frumos și ori-ce acțiune folositoare n'are în sine nimic frumos?

Asupra primei cestiuni filosoful Grant Allen zice că jocul ar fi exercițiul desinteresat al *funcțiunilor active*, precum sunt danțul, alergarea, vânătoarea, etc.; iar arta ar fi exercițiul desinteresat al *funcțiunilor receptive*, precum privirea unui tablou, ascultarea unei muzici,

Această definițiune nu poate fi primită, pentru că ridică *acțiunii* orî-ce caracter estetic.

În adevăr, dupe această definițiune o mișcare grațioasă n'ar fi astfel, de cât pentru privitori și n'ar cauza nici o plăcere estetică executorului, adică mișcările ritmice, precum e danțul, ar pierde în ele însăși orî-ce valoare artistică, pe când este știut de toată lumea că jocul moderat al mușchilor constituiește un element al plăcerii estetice. Afară de aceasta, este aproape imposibil a deosebi senzațiunea pură de acțiune: orî-ce percepție presupune, nu numai un joc de nervi ci și un joc de mușchi; ast-fel ochiul judecă depărtarea prin senzațiuni muschiulare; organul vocal și mușchii urechii ne procură elemente esențiale în aplezierea sune-tului. Nu se poate presupune că în noi este estetic numai ceea-ce este pasiv. Din contră, în marile plăceri ale artei, privirea și acțiunea tind a se confunda; astfel poetul, muzicantul, pictorul, simt cea mai mare plăcere să creeze, să producă, să-și imagineze, cea ce privesc în urmă cu deosebită mulțămire sufletească. Insuși auditorul său privitorul simte cu atât mai mare plăcere cu cât este mai puțin pasiv, cu cât este mai capabil și cu cât opera admirată este pentru dînsul un subiect mai bogat în cugetări proprii și ca un germen de acțiuni posibile. În genere, vioiciunea plăcerii estetice este în proporțiune cu activitatea persoanei care o simte: adică un executant și un artist inspirați simt deci mai mare mulțămire de cât spectatorii lor.

Din acestea urmează că școala evoluționistă n'are dreptate când stabilește deosebire între joc și artă; căci orî-ce joc conține în sine elemente estetice.

În ce privește cestiunea a doua, că orî-ce operă, orî-ce acțiune care ar conține în sine ce-va serios sau folositor, nu poate fi considerată ca frumoasă, dupe cum susțin Grant Allen, H. Spencer și cu ei întreaga

școală evoluționistă, ar urma că caracteristica unui obiect frumos este să nu aibă nici un scop sau să aibă un scop imaginar; ast-fel că frumusețea ar consta în lipsa cu desăvârșire de folos, într'un fel de înșelăciune ce neam face nouă înșine; adică sculptorul se joacă cu marmora și cu dalta sa, în tocmai ca puiul de leu cu bila de lemn aruncată în colivia lui. De asemenea un obiect frumos n'ar corespunde niciodată unei adevărate necesități și n'ar putea escita în noi nici dorința nici teamă. Ceea ce este real și vital ar exclude deci prin aceasta ori ce frumusețe.

O atare teorie nu pare de loc rațională și n'ar justifica întru nimica necesitatea artei, afară poate de descărcarea prisosului de energie. Noi știm însă că operele artistice au importanță prin influența lor binefăcătoare asupra spiritului uman și din punctul de vedere al înobilării sentimentelor.

Dar această cestiune o vom studia într'un alt articol.

Eniă Bălteanu.

SOCIETATEA PENTRU CULTURA TĂRANILOR

S T A T U T E¹⁾

Constituirea Societății. — Scopul ei.

Art. 1. — Se alcătuește o asociațiune a membrilor corpului didactic rural, a preoților și a sătenilor înfățișând toate interesele acestei bresle, sub numele de societatea: «Cultura Țăranilor».

Art. 2. — Sediul societății este în comuna rurală Mușetești-Argeș.

Art. 3. — Scopul asociațiunii este:

a) D'a îngriji în deobște de interele generale ale corpului didactic rural, ale preoților și ale tuturor sătenilor.

1. Credem că facem un serviciu atât societății în cestiune cât și multora din abonații noștri publicând prezentele statute.

b) D'a ridica nivelul moral și cultural, pe toate căile, ale membrilor societății prin :

Publicare de ziar, reviste, broșuri, calendare, etc. Prin înființare de *biblioteci*, în scopul d'a forma cu timpul o completă bibliotecă populară cu sucursale în toate comunele rurale din țară.

Prin înființarea cursului de adulți care să facă educațiunea tineretului ce ese din școale, precum de asemenea a tuturor carî știu prea puțin, sau nici-cum carte.

Prin ținere de conferințe atât didactice, cum și populare.

Prin susținerea și subvenționarea pe cât va fi posibil a tuturor societăților existente și a celor ce se vor mai înființa, cu scopul d'a perfecțiunea artele rurale, casnice și tot ce s'atinge la ridicarea economică a sătenilor.

c) D'a ajuta cu cărți didactice pe copiii săraci carî frecuentă școalele rurale.

d) D'a încuraja și a stimula prin premii și prin recenziuni analitice scrierile didactice, populare găsite mai bune, tinzând în acelaș timp a înlesni formarea de scriitori didactici, etc.

e) Incuragierea culturii albinelor și propășirea acestei ramure de avuție națională, este iarăși unul din scopurile societății noastre.

f) Vom căuta a răspândi costumul național în toate clasele societății, precum și confecționarea lui cu material național.

În acest scop: Vom cere înființarea de ateliere în cele mai însemnate comune rurale din țară;

de asemenea înmulțirea în comunele însemnate de câmp, a fermelor model.

g) Vom cere ținerea regulată de expozițiuni și de concursuri agricole și industriale.

h) Alcătuirea unui album istoric cu toate persoanele, locurile, monumentele istorice, carî vor ajuta la desvoltarea sentimentului național, albume, pe carî le vom cere a fi drept galerie de tablouri istorice în toate scoalele rurale.

i) Vom stărui pentru înzestrarea scoalei rurale cu toate aparatele didactico-intuitive cele mai noi.

j) Vom căuta a susține prin propagandă scrisă și orală, generalisarea gimnasticeii în toate scoalele rurale, precum de asemenea a tragerei în țintă în toate comunele din țară.

Art. 4. — Durata societății și numărul membrilor ei, sunt nelimitate.

Despre membri

Art. 5. — Sunt 4 feluri de membri :

Membri fondatori,

Membri activi, membri donatori,

Membri corespondenți și membri onorifici.

Membri fondatori sunt aceia cari au contribuit cu ajutor material însemnat la cumpărarea tipografiei și la fondarea bibliotecii populare, precum și toți aceia cari au luat și vor lua inițiativa la fondarea sus ziselor societăți.

Membri activi sunt toți aceia cari vor contribui pe toate căile la dezvoltarea și înflorirea acestei mari instituțiuni cu toate ramurile sale.

Membri corespondenți sunt toți aceia cari procură elemente, articole, mostre, studii, dări de seamă, informațiuni acestei societăți în ori-care din activitățile și întreprinderile sale.

Membri onorifici pot fi directorii de ziare, ziaristi, oameni de lit re, de știință, artiști, editori, librari și ori-ce persoane care ajută societatea în ori-ce privilegiu, și pe ori-ce cale fără a fi membru activ.

Art. 6. — Fac parte din societatea pentru *Cultura Țăranilor* ca membri activi și corespondenți de drept, toți acei, cari sunt membri ai corpului didactic, preoții, sătenii, precum și toți aceia cari aderă la scopul societății, cerând înscrierea lor.

Membri onorifici sunt proclamați în adunare generală.

Cererile de admisiune se fac direct comitetului central.

Art. 7. — Toate deliberările se vor face prin scrutin secret.

Art. 8. — Membri cari nu-și plătesc 3 luni d'a rândul cotizațiunea lunară sunt priviți ca demisionați, și nu pot reintra în societate, de cât dupe achitarea integrală a datoriei lor către societate.

Despre fondul social

Art. 9. — Fondul social se compune :

a) Din cotizațiunile lunare a membrilor fondatori, activi corespondenți și donatori.

b) Din plățile anuale ale membrilor onorifici.

c) Din donațiuni sau legate.

d) Din produsul lotăriilor și al serbărilor ce se vor organiza în folosul societății

Membri onorifici plătesc un drept anual lăsat la bunăvoința acestora.

Membri donatori pot dona societății tot ce ar bine-voi, o dată sau de mai multe ori.

Art. 10. — Cotisațiile lunare sunt de 3 clase :

I. Coprinde pe toți sătenii frunțași, preoții, învățătorii, proprietarii rurali și urbani și în genere ori-ce persoană de ori-ce sex și condiție socială, cari vor plăti o cotizație lunară de 2 lei în sus, în schimbul cărora vor primi gazeta, revista, broșuri, calendare, etc.

II. Va coprinde pe toți acei cari fiind numărați în prima clasă, declară că nu pot face parte din acea categorie. Dinșii vor plăti o cotizație de un leu lunar și în schimb vor primi gazeta și broșuri;

III. Coprinde pe toți muncitorii manuali de pământ. Dinșii vor plăti numai 50 bani pe lună și vor primi gazeta și calendarul.

Afară de acestea gazeta se va trimite și gratuit, — în urma recomandăției unui membru de clasa I-a sau a II-a tuturor acelor săteni, cari fiind de tot lipsiți de mijloace. voesc a se instrui.

Membrii donatori pot dona societății tot ce ar bine-voi o dată sau de mai multe ori.

Art. 11. — Toți membrii societății vor primi gratuit: ziarul, revista și un calendar de perete, anual; — pentru cele-l'alte publicațiuni se vor plăti numai speșele.

Art. 12. — Fondul social se întrebuințează:

- a) Pentru înființarea și completarea bibliotecii populare.
- b) Pentru procurarea materialului necesar imprimatului și cartonatului cărților didactice de distribuit copiilor săraci.
- c) Pentru broșurile ce comitetul va găsi cu cale a se distribui gratis sătenilor.
- d) Pentru premii și încuragiări, membrilor corespondenți.
- e) Pentru cheltuelile de administrație, ce se vor fixa printr'un buget votat de adunarea generală.

Art. 13. — Prin premii și încuragiări înțelegem, sume date celor ce aduc material literar, popular, original, nepublicat încă; opere didactice bine reușite; broșuri originale ca limbă și coprinși; articole, studii complete; — precum și pentru stăruințele roditoare și sacrificiile făcute pentru creșterea fondurilor societății. Un regulament special va determina sumele și modalitatea întrebuințării lor, cum și controlul.

Acest regulament se va supune votului adunării generale.

Art. 14. — Casierul va avea o garanție cum o va stabili adunarea generală.

Art. 15. — Societatea e represintată de un comitet compus din 21 de persoane, alese printre membrii, fondatori și activi, și cari ar fi în puțință d'a se întruni cât de des.

Art. 16. — Comitetul alege din sinul său o comisiune permanentă, compusă din 5 membrii: un director, un secretar general care este și primul redactor al publicității, un casier, un bibliotecar și administrator.

Art. 17. — Ședințele plenare ale comitetului vor fi presidate pe rând de către unul din membrii săi.

Art. 18. — Comitetul se va întruni de două ori pe lună în ședință plenară.

Pentru ca lucrările sale să fie valabile, prezența la ședință a cel puțin 5 membri este necesară.

Art. 19. — Comitetul este însărcinat:

1) A represinta societatea în raporturile sale cu publicul și cu autoritățile;

2) A executa hotărârile adunării generale;

3) A îngriji de administrarea fondului social;

4) A lua ori-ce inițiativă și măsuri provisorii pentru propășirea societății în scopul ce și l-a determinat.

5) A presinta adunării generale darea de seamă de meritul societății.

Art. 20. — Membrul comitetului care va lipsi la trei ședințe consecutive, nemotivat, va fi privit ca demisionat.

Membrii comitetului sunt aleși pe un an la adunarea generală din luna Decembre.

Prin excepție, comitetul ce se va alege la înființarea societății, va dura până la data de întrunire a celei dintâi adunări generale.

Despre adunările generale.

Art. 21. — Societatea pentru *Cultura Țăranilor*, se întrunește în adunare generală de trei ori pe an; la Paște, a patrazi; la I-a Duminică din Iulie; la I-a Duminică din Septembrie.

Art. 22. — Comitetul va putea să convoace adunări generale, extra-ordinare ori de câte ori va fi nevoie.

În cazul acesta, membrii trebuie convocați cu 10 zile înainte, comunicându-li-se totdodată și cestiunile ce face obiectul convocării.

Art. 23.—După cererea a 10 membri, comitetul va trebui să convoace o adunare generală.

Art. 24.—Adunarea generală de la Paște se va putea ține cu orî care număr de membri. Pentru adunarea din Septembrie când se face alegerea comitetului, se cere prezența majorității membrilor activi înscriși în societate.

Art. 25.—Pentru ținerea adunărilor extra-ordinare trebuie să fie de față majoritatea membrilor activi înscriși.

Art. 26.—Numai când, după două convocări, acest număr nu se va întruni, la a treia convocare, adunarea se va putea ține cu orî-care număr de membri.

Intre fie-care convocare trebuie să fie cel puțin trei zile.

Art. 27.—Adunările generale ordinare și extra-ordinare vor fi presedate de unul dintre membrii comitetului, desemnat de comitet.

Escluderea din Societate.

Art. 28.—Când un membru prin purtarea sa necorectă devine nedemn d'a măi face parte din societate, el poate fi esclus, după propunerea comitetului său a 5 membri activi.

Cestiunile politice nu pot în nici un cas să hotărască despre nedemnitatea membrilor.

Art. 29.—Propunerea de excludere, motivată, va fi cetită adunării, care fără discuțiune, va alege un juriu de trei membri, alții de cât inițiatorii propunerii, juriu care va cerea cazul.

Membrii comitetului pot fi aleși în acest juriu.

Art. 30.—Atât membrul a căruî escludere se propune, cât și propunătorii, vor fi chemați înaintea acestui juriu, care, după ascultarea părților, va raporta adunării generale.

Conclusiunile juriului vor fi puse la vot fără discuțiune.

Votul va fi secret și va trebui, pentru ca propunerea să fie primită, să întrunească majoritatea de două treimi din membrii prezenți.

Art. 31.—În nici un cas, o propunere de escludere nu se poate vota de cât în ședințele la cari sunt prezenți majoritatea membrilor activi înscriși în societate.

Art. 32.—Se șterge din societate membrul care a căzut în delict infamant constatat prin o hotărîre judecătorească definitivă.

Delictetele de presă nu sunt coprinse în această categorie.

Art. 33.—Membrul exclus perde toate drepturile ce 'i con-

feră statutele și nu poate cere restituirea cotisațiunilor depuse.

Art. 34. — Se lămurește că printre membrii activi, corespondenți și onorifici, sunt primite și femeile în aceleași condiții ca și bărbații.

Disolvarea Societății

Art. 35. — Societatea se consideră ca disolvată atunci când numărul membrilor săi activi se reduce la mai puțin de 20.

Modificarea statutelor

Art. 36. — Statutele și regulamentele nu pot fi modificate, fie în total, fie în parte, de cât cu majoritatea membrilor înscriși.

Dispoziții generale

Art. 37. — Anul social începe la 8 Noembrie.

Art. 38. — În caz de disolvare a societății, averea socială se va repartisa membrilor rămași.

Dacă nu vor fi, întreaga avere se va distribui unor stabilimente de cultură sau bine-facere.

COMITETUL PENTRU ANUL 1893

Președinte de onoare: **P. S. S. Episcopul Ghenadie II-lea de Argeș.**

Vice-președinte: **C. Dobrescu-Argeș.**

Secretari: { **Ivan Cuprian**
 { **T. Diaconescu**

Casier: **Alexandru Vălescu**

Bibliotecar: **Ștefan Mineulescu**

M E M B R I I

Gh. Bănescu; I. Cartuză; Dim. Cimpoca; Const. Costescu; Ioan Dumitrescu; Folescu-Bălășeanu; Niță Gheorghie; Nae Mineulescu; Preotul Mineulescu; Gh. Moisescu; N. Popescu; Gh. Popescu; Dim. Pretorianu; P. Rădulescu; P. Ștefănescu; I. Theodorescu; P. Diaconescu-Muscel; T. Eliescu; Iord. Marinescu; D. Postelnicescu; Pr. Ioan Diaconescu-Dâmb.; Ioan Constanținescu-Muscel.

Reproducătorul.

M U L T U M I R E ¹

Aducem călduroase mulțumiri d-lui Eniu Bălțeanu, cunoscutul profesor și director al revistei pedagogice *Lumină pentru toți*, care a bine-voit a dărui bibliotecii pentru Cultura țăranilor următoarele importante opere în număr de 12 și anume :

I-iu trei volume : Anul I-iu, III-lea și VII-lea legați ai revistei *Lumină pentru toți* ;

Al doilea *Carte de rugăciuni*, un volum legat, format mic de aproape 400 de pagini, editat și tipărit cu îngrijirea d-sale.

Al treilea opt broșuri nelegate, anume :

1. *Invățămintul intuitiv*, de Borgovan, în 8° pag. 340.

1. Almanahul soc. *România jună*, Viena, în 8 mare, 240 pag.

1. Cercetări despre școalele românești din Turcia, de Theodor T. Burada.

1. Studiu asupra poeziei didacticei la Eleni, de Eniu Bălțeanu.

1. Lucruri în școală, de G. Moian.

1. Micul secretar, de I. Alexie.

1. Pestalozzi de Eniu Bălțeanu.

1. *Istoria unui duminicatul de pâine, sau viața internă a omului*, de Eniu Bălțeanu. Această din urmă carte este una din cele mai nemerite pentru biblioteca poporului.

Domnia sa ne mai promite și alte cărți. Noi îi mulțumim cu recunoștință.

¹ Reprodusă după „Gazeta țăranilor“ No. 11, de la 31 Ianuarie 1893.

